

Юридичний Вісник України

ВСЕ ПРО ЗАКОНИ - В ОДНІЙ ГАЗЕТІ!
Загальнонаціональна правова газета
WWW.YVU.COM.UA

► № 13 (1572)

16-30 ЧЕРВНЯ 2026 РОКУ

СТОР. 3-4

Ровесник Української Держави

▪ У ЦЬОМУ НОМЕРІ

Дисциплінарна відповідальність судових експертів роками була незаконна

► стор. 6

ТЦК та СП наділено правами захисту інтересів держави

► стор. 7

Про доходи, отримані через цифрові платформи

► стор. 11

Фінансування Нацполіції

Кабмін осучаснив розмір грошового забезпечення

► стор. 23

Безпека дорожнього руху — питання національної безпеки:

Громадськість вимагає системних змін

► стор. 25

Україна змінить світ

► стор. 27

НАГАДУЄМО НАШИМ ЧИТАЧАМ!

Триває передплатна кампанія на II півріччя 2026 року.

Передплата здійснюється в усіх відділеннях Укрпошти та безпосередньо в редакції тижневика (в т. ч. онлайн).

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС: 21615

Ровесник Української Держави

28 червня, разом з усією Україною, традиційно відзначатимемо 30-річний ювілей Конституції України. В цей же день українські юристи святкують 35-ту річницю заснування Всеукраїнської громадської організації «Союз юристів України». Прийняття Основного закону відбулося в день, коли п'ять років тому була зареєстрована організація вітчизняних правників. Це безумовно символізує значну роль організації у формуванні правової держави.

Вважаючи за необхідне консолідувати в інтересах утвердження верховенства права, громадянського суспільства, миру і справедливості, 35 років тому юристи з органів юстиції, суду, прокуратури, внутрішніх справ, безпеки, Інституту держави і права АН УРСР та Української юридичної академії (м. Харків) виступили з ініціативою заснування Всеукраїнської добровільної громадської організації — Спілки юристів України. Для підготовки Установчого з'їзду Спілки вони утворили Організаційний комітет, який очолив директор Інституту держави і права АН УРСР, академік Ю. С. Шемшученко. 14–15 травня 1991 року в Києві відбувся Установчий з'їзд Спілки юристів України. У його роботі взяли участь понад 400 делегатів від Автономної Республіки Крим, усіх областей, міст Києва і Севастополя. Вони представляли всі категорії правників. З'їзд прийняв рішення про утворення Спілки, затвердив Статут, обрав Раду Спілки, Контрольну комісію та Комісію з питань професійної етики. Головою Спілки юристів України з'їзд обрав Юрія Шемшученка. 28 червня 1991 року Спілка юристів України була зареєстрована Міністерством юстиції (Свідоцтво № 97). Спілка проголосила себе відкритою для всіх юристів України, незалежно від їх політичних поглядів, фахової спеціалізації, відомчої належності, а також для колишніх юридичних працівників і тих, хто здобуває юридичну професію. Головною метою Спілки, а пізніше — Союзу, визначено сприяння юристам України в

задоволенні та захисті їхніх професійних та соціальних інтересів, розвитку їхньої громадської активності, участі в розробці та реалізації державної правової політики.

Державницька позиція була завжди притаманна Союзу юристів. За участю членів Союзу розроблені проекти Конституції, законів «Про Конституційний суд», «Про об'єднання громадян», «Про інтелектуальну власність», «Про захист іноземних інвестицій», «Про державну підтримку підприємництва в Україні», «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про боротьбу з корупцією», «Про захист прав споживачів», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». Союз також є співавтором низки інших законів і кодексів, що регулюють діяльність правоохоронних органів. У травні 1995 року в м. Києві відбувся позачерговий III з'їзд Союзу, на якому Головою Союзу було обрано Валерія Євдокимова. У 1997 році Президенту України було передано докладне обґрунтування необхідності встановлення професійного свята — Дня юриста. Пропозицію Союзу було підтримано Міністерством юстиції та Спілкою адвокатів України а 16 вересня 1997 року був прийнятий Указ Президента України «Про День юриста». З того часу щорічно 8 жовтня в Україні відзначається професійне свято — День юриста.

Союз завжди турбувався і турбується про підвищення професійної майстерності та збагачення вітчизняним і зарубіжним досвідом юристів, встановлення ділових контактів Союзу з об'єднаннями юристів зару-

■ НАШІ ВІТАННЯ!

ЦИМИ ДНЯМИ СВЯТКУЮТЬ
СВІЙ ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ

20 червня —
Тетяна БАРАБАШ,
завідувачка відділу
національної безпеки
та правопорядку
Дослідницької
служби ВРУ

23 червня —
Олена КРАВЧЕНКО,
завідувачка кафедри
цивільного, господар-
ського та трудового
права АПСВТ, к.ю.н.

24 червня —
Тетяна БОДНАР,
член-кореспондентка
НАПрНУ, професорка
кафедри цивільного
права КНУ імені Тараса
Шевченка, д.ю.н

26 червня —
Олександр КОПИЛЕНКО,
професор, член-корес-
пондент НАНУ, акаде-
мік НАПрНУ, заслуже-
ний юрист України

26 червня —
Ігор КУЦ,
заступник завідувача
організаційного
відділу Дослідницької
служби ВРУ

27 червня —
Ірина СОПІЛКО,
радниця ректора
Київського університе-
ту права НАН України,
президентка
ГО «ЖІНКИ ЗА ЗМІНИ»

Колективи видавництва «Юрінком Прес» та «Юрінком Інтер» і редакція газети «Юридичний вісник України» вітають іменинників. Нехай вас завжди супроводжує успіх, здійснюються плани та сподівання, постійно зіграє тепло людської вдячності, а будні і свята наповнюються радістю, світлом і любов'ю рідних та близьких.

біжних країн та міжнародними організаціями юристів. З 1997 року делегації Союзу беруть участь у конгресах Всесвітньої асоціації юристів (ВАЮ). Зважаючи на авторитет Союзу й особисті якості його Голови, Рада директорів ВАЮ у жовтні 1998 року обрали Валерія Євдокимова президентом ВАЮ у країнах СНД, а у жовтні 1999 року у Відні (Австрія) — віце-президентом цієї міжнародної громадської організації юристів. Юристам завжди належала провідна роль у процесах державотворення, формування правової культури, захисту конституційних прав і свобод.

27 травня 2016 року відбувся VIII З'їзд Союзу юристів України, на якому Головою Союзу було обрано Святослава Піскуна. З'їзд також обрав новий склад керівних органів і визначив головні напрями роботи організації на наступний звітний період.

З лютого 2022 року — з початку широкомасштабного вторгнення, в умовах правового режиму воєнного стану змінилися пріоритети та напрями діяльності організації. Багато членів Союзу стали до лав Захисників України. Ми з вдячністю згадуємо члена Ради Союзу, легендарного комбата, полковника, Голову Херсонської обласної організації Союзу юристів України Вадима Васильовича Ковтуна, який з перших днів стояв на захисті Батьківщини. Нещодавно він раптово пішов із життя. Світла пам'ять про нього та інших полеглих Захисників України залишається в наших серцях.

Керівництво Союзу використовувало та використовує всі наявні можливості і зв'язки для активізації надання міжнародної допомоги нашій країні. Інформація з правових

проблем в умовах війни та відповідні рекомендації систематично викладаються на сторінках «Юридичного Вісника України», за що велика вдячність шеф-редактору цього видання, члену Ради Віктору Ковальському.

Серед найактивніших авторів публікацій у цій загальнонаціональній правовій газеті — наші колеги Олексій Баганець і Володимир Дон, за що їм також велика вдячність.

Голова Союзу на даний час очолює Координаційну Раду Національної академії правових наук України. До складу Ради обрані також перші заступники Голови Союзу юристів України — Ніна Карпачова і Катерина Коваль. Ніна Іванівна обрана також віце-президентом Європейського Інституту Омбудсмана, а Катерина Петрівна є заступником Голови дисциплінарно-кваліфікаційної комісії прокурорів.

Дякуємо кожному з Вас, шановні колеги за подвижницьку працю, завдяки якій зроблено вагомий внесок у складні, багатогранні процеси становлення і розбудови правової держави.

Це надзвичайно важливо, навіть точніше сказати — життєво важливо, бо саме визнання світовою спільнотою статусу України як демократичної, правової держави є однією з основних умов широкої міжнародної підтримки, та надання такої необхідної допомоги нашій країні у боротьбі за незалежність, суверенітет й територіальну цілісність. Попри наявні недоліки і негаразди сьогодення, закликаємо колег-членів Ради, всю вітчизняну правничу спільноту триматися і наполегливо працювати далі на юридичному фронті!

Бажаємо всім успіху і найскорішого досягнення справедливого, переможного миру!

■ ПЕРСПЕКТИВИ

Переговори щодо вступу
до ЄС розпочалися

Розширення — це стратегічний вибір, Європейський Союз зробив великий крок вперед. Усі держави-члени домовилися відкрити перший кластер переговорів щодо приєднання України та Молдови.

Про це наголосила Урсула фон дер Ляен. За її словами, на першій міжурядовій конференції, яка відбудеться в понеділок, 15 червня, буде відкрито перший кластер, що стосується основ процесу приєднання. Він охоплює основні цінності та принципи, на яких побудований ЄС, від верховенства права до сильних демократичних інститутів.

Це визнання рішучості, мужності та завзятої праці, виявлених обома країнами в просуванні реформ, незважаючи на величезні виклики. Це також сигнал про те, що пропозиція ЄС щодо миру, стабільності та можливостей не має рівних. «Розширення — це стратегічний вибір» — заявила Президент Єврокомісії.

■ БЮДЖЕТ

Про мінімальну заробітну плату

Бюджетна декларація на 2027–2029 роки передбачає зростання мінімальної зарплати, та підвищення прожиткового мінімуму темпами, що випереджають інфляцію.

Очікується ріст ВВП до 6,7%, збільшення середньої зарплати до 44 тис. грн та зниження інфляції до 5,1%. Пріоритетами залишаються підтримка ветеранів і відновлення людського капіталу після покращення безпеки.

Передбачене підвищення соціальних стандартів: мінімальна заробітна плата у 2027 р. підвищуватиметься випереджальними темпами порівняно з рівнем інфляції; прожитковий мінімум зростатиме на рівень інфляції плюс 2 відсоткові пункти впродовж усіх трьох років.

Продовжуватиметься підтримка ветеранів та осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії, а також створюватимуться умови для повернення вимушених мігрантів і відновлення людського капіталу.

Пришвидшення зростання реального ВВП очікується на рівні 4,5% у 2027 році, 5,3% у 2028 році та 6,7% у 2029 році. Середня заробітна плата, за прогнозом, зросте з 35 010 грн до 44 083 грн, а інфляція сповільниться з 8,9% до 5,1%.

«Бюджетна декларація узгоджена з міжнародними партнерами та зобов'язаннями України за програмами зовнішньої фінансової підтримки. Вона розроблена на основі базового сценарію, який передбачає покращення безпекової ситуації з 2027 року. Водночас передбачено сценарій стійкості на випадок тривалішої активної фази бойових дій», — прокоментувала Прем'єр-міністр України Юлія Свириденко.

Підготовлено за матеріалами КМУ

■ СУСПІЛЬСТВО

Державна ветеранська політика підняла питання ветеранів війни у полі зору НШСУ

Відбулося підписання Меморандуму про співпрацю між Національною школою суддів України та Міністерством у справах ветеранів України.

Документ підписали ректор Національної школи суддів України Микола Оніщук та Міністерка у справах ветеранів України Наталя Калмикова.

Меморандум закладає організаційні застави співпраці між Міністерством у справах ветеранів та НШСУ у сфері суддівської освіти, спрямованої на підвищення обізнаності щодо державної ветеранської політики, правового захисту ветеранів війни та членів їхніх сімей, а також на сприяння забезпеченню їхнього доступу до правосуддя.

Документ передбачає проведення спільних освітніх, науково-практичних та експертних заходів, обмін досвідом і напрацюваннями, підготовку навчальних і методичних матеріалів, а також розвиток міжінституційної взаємодії з питань захисту прав ветеранів війни та членів їхніх сімей.

Сторони висловили переконання, що співпраця сприятиме підвищенню рівня професійної обізнаності представників системи правосуддя щодо потреб ветеранів війни та формуванню належних підходів до забезпечення доступу цієї категорії осіб до правосуддя.

■ МОБІЛІЗАЦІЯ

Повернення із СЗЧ

За перші кілька днів після запуску Міністерством оборони спрощеного механізму добровільного повернення із СЗЧ військовослужбовці, які самовільно залишили частину, вже подали 80 рапортів на повернення, 22 з яких погоджені. Про це заступник міністра оборони Мстислав Банік повідомив під час брифінгу.

Він зазначив, що новий механізм повернення із СЗЧ також є частиною реформи війська. «Озвучувати кількість людей, які знаходяться в СЗЧ не могу, але, як ви знаєте, їх досить багато. Наше завдання — не лише мобілізувати нових людей і залучити їх до війська, але, вочевидь, нам треба дати людям можливість повернутися із СЗЧ в найкращі бригади для того, щоб вони розуміли, що в них є можливість добре продовжувати службу», — сказав заступник міністра. Він нагадав, що Мінорони запустило нову програму: упродовж 100 днів, з 12 червня і до 20 вересня, військові, які самовільно залишили службу, можуть добровільно повернутися до підрозділу, який оберуть самі, з відновленням виплат.

Заступник міністра оборони Мстислав Банік повідомив, що за цей час уже подано 80 рапортів на переведення, 22 з яких погоджені. Він також зауважив, що людина, яка подається добровільно на повернення, більше не буде направлена до ВСП, або батальйон резерву. «Ми приймаємо цю заявку, її підтверджує бригада, і ця людина отримує 72 години на прибуття у військову частину. Більше ніякого дискомфорту, більше ніяких складнощів», — каже Банік.

Крім того, працює додатково кол-центр, який супроводжує людей у цьому процесі. У проєкті бере участь трохи більш ніж 50 підрозділів і цей перелік підрозділів будуть оновлювати щомісяця. «Це підрозділи, в яких командири найкраще бережуть людей, де командири досягають найкращих успіхів на фронті», — додав він. Заступник міністра також зазначив, що Мінорони «очікує на повернення десятків тисяч людей». «Стосовно того, чи це добрі цифри, чи погані. Зважаючи, що от сьогодні ми з вами, мабуть, вперше спілкуємося на цю тему і не приділяли великої уваги компанії про повернення із СЗЧ — це ті люди, які самі встигли простежити за новинами. Тому це досить непогані результати», — додав він.

Підготувала Яна ХОЛОД,
за матеріалами Hromadske

Дисциплінарна відповідальність судових експертів роками була незаконна

Юристам, що практикують не треба пояснювати важливість для судочинства інституту судових експертиз. Зокрема, п. 14 ст. 92 Конституції України прямо визначає, що нарівні з основними засадами судочинства, діяльність судових експертів визначається виключно законами України.

Валерій БУНЯК,

адвокат, керуючий партнер адвокатського об'єднання Bsb Partners

Проте тривалий час, до листопада 2022 року, коли було внесено відповідні зміни до закону, в Законі України «Про судову експертизу» були відсутні положення про види дисциплінарної відповідальності судових експертів, процедури їх притягнення до дисциплінарної відповідальності та інші відповідні положення, що визначають дисциплінарну відповідальність судових експертів.

Замість закону Мін'юст прийняв незаконне (тобто таке, що не ґрунтувалося на законі) Положення про експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію судових експертів, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 03.03.2015 № 301/5, розділ VI якого визначив склад дисциплінарних проступків і види дисциплінарної відповідальності судових експертів. Більше того, вказане Положення № 301/5 було прийняте на заміну раніше діючого подібного Положення Мін'юсту. І хоча незаконність ситуації видавалася очевидною, десятки судових експертів були притягнуті до дисциплінарної відповідальності без законних

на те підстав, а відповідне положення залишалося чинним.

І от крапку в такій ситуації поставив 11.05.2026 Шостий апеляційний адміністративний суд у справі № 640/12911/22, який за позовом судового експерта Педь Ірини Вікторівни та мого представництва визнав протиправним розділ VI Положення про експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію судових експертів, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 03.03.2015 № 301/5 у редакції, чинній до 17.02.2023.

Зокрема, Шостий апеляційний адміністративний суд констатував:

39. Попри те, що процедура притягнення судового експерта до дисциплінарної відповідальності визначена Положенням №301/5, яке прийнято в розвиток статті 14 указаного Закону, судом першої інстанції не було взято до уваги, що ані у вказаній статті 14, ані в Законі України «Про судову експертизу» у цілому не було передбачено (у редакції Закону, яка була чинною на момент виникнення спірних правовідносин та звернення до суду з цим позовом) діяння, які є дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них, а їх визначення виключно підзаконним нормативно-правовим актом (наказом Мін'юсту) є таким, що не відповідає приписам ст. 14 Закону України «Про судову експертизу» та п. 22 ст. 92 Основного Закону, як на тому обґрунтовано наполягає Апелянтка.

40. Водночас як було зазначено колегією суддів раніше, починаючи з 17.02.2023 розділ VI Положення №301/5 був приведений у відповідність до ст. 14 Закону України «Про судову

експертизу», що відповідає вимогам п. 22 ст. 92 Конституції України на підставі Наказу Міністерства юстиції України № 451/5 від 02.02.2023 «Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів з питань судово-експертної діяльності», який набрав чинності 17.02.2023.

41. Отже, колегія суддів приходиться до висновку, що розділ VI Положення №301/5 у редакції до 17.02.2023 є протиправним, а тому позовні вимоги Педь І. В. підлягають задоволенню частково, а саме: шляхом визнання протиправним розділу VI Положення №301/5 в редакції, чинній до 17.02.2023».

Зауважу, що вказане судове рішення не лише є актом встановлення справедливості та законності. Вказане рішення, на мій погляд, є нововиявленою обставиною для тих судових експертів, які в суді оскаржували своє притягнення до дисциплінарної відповідальності та програли відповідний судовий спір.

Адже відповідно до п. 7 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику перегляду судами у зв'язку з нововиявленими обставинами рішень, ухвал і постанов у цивільних справах, що набрали законної сили» № 1 від 27.02.1981 (яка залишається актуальною й сьогодні) та практики Верховного Суду:

«При розгляді заяви або подання про перегляд судового рішення у зв'язку із скасуванням рішення, вироку, ухвали, постанови суду по іншій справі або постанови іншого органу необхідно мати на увазі, що скасування такого акта може бути визнано нововиявленою обставиною лише у тому випадку, коли суд обґрунтовував дане судове рішення цим актом чи виходив із вказаного акта, не посилаючись прямо на нього, і якщо вже прийнято новий акт, протилежний за змістом скасованому, або коли саме скасування акта означає протилежне вирішення питання (наприклад, виконком міської, районної Ради народних депутатів скасував своє рішення з приводу безоплатного вилучення самовільно збудованого громадянином будинку і дав згоду узаконити будівлю)».

ТЦК та СП наділено правами захисту інтересів держави

Верховний Суд підтвердив право ТЦК та СП оскаржувати рішення про самостійне виховання дитини батьком, оскільки це впливає на відстрочку від мобілізації та зачіпає державні інтереси. Суд визнав такі позови під час війни часто штучними, а ТЦК — органом, що забезпечує виконання військового обов'язку, навіть якщо він не є учасником сімейних відносин. Так, 1 червня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду у справі № 725/5985/25 залишив без задоволення касаційну скаргу чоловіка, який просив встановити факт, що він самостійно виховує та утримує малолітню дочку.

Чоловік у позові про розірвання шлюбу і визначення місця проживання малолітньої дочки посилався на те, що вона проживає і залишиться проживати разом із ним після розірвання шлюбу, що погоджено між ним і дружиною. Рішенням районного суду позов задоволено з тих мотивів, що обставини самостійного виховання та утримання батьком малолітньої дитини визнаються сторонами, а тому не підлягають доказуванню.

Рішення суду першої інстанції було оскаржено в апеляційному порядку ТЦК та СП як особою, яка не брала участі у розгляді справи, але суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки.

Постановою апеляційного суду рішення районного суду скасовано, у задоволенні вказаної вимоги відмовлено, оскільки позивач не довів факт самостійного виховання та утримання малолітньої дочки. Надані ним докази свідчать лише про проживання дитини разом із батьком, що не заперечується сторонами. У матеріалах справи відсутні докази ухилення матері від участі у вихованні дитини.

Апеляційний суд зробив висновок про те, що позов має штучний характер, поданий з метою створення умов та обставин, які можуть бути підставою для відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації. У касаційній скарзі позивач зазначав, що суд апеляційної інстанції порушив норми процесуального права, оскільки безпідставно прийняв апеляційну скаргу ТЦК та СП, адже судові рішення у цій праві не впливає на права, обов'язки та інтереси заявника апеляційної скарги. Верховний Суд вказав, що хоча ТЦК та СП не є учасником сімейних відносин, водночас територіальні центри комплектування та соціальної підтримки забезпечують виконання військового обов'язку громадянами України (ч. 7 ст. 1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»).

Встановивши, що позов про встановлення факту самостійного виховання та утримання дитини пред'явлений військовозобов'язаним у період дії воєнного стану та загальної мобілізації, а тому може призвести до виникнення або підтвердження підстав для надання йому відстрочки від

призову на військову службу під час мобілізації (що входить до компетенції ТЦК та СП) та/або звільнення з військової служби, що перебуває у сфері виконання конституційного обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України, тобто стосується інтересів держави, суд апеляційної інстанції правильно вважав, що ТЦК та СП орган військового управління, що забезпечує виконання військового обов'язку, мобілізаційної підготовки та мобілізації, є особою, яка має право апеляційного оскарження рішення районного суду у цій справі.

Зазначене узгоджується з висновками Верховного Суду щодо права військової частини на оскарження судового рішення, яким встановлено факт самостійного виховання та утримання дитини військовослужбовцем, викладеними у постановках: від 13 березня 2024 р. у справі № 495/2284/23, від 22 січня 2025 р. у справі № 495/432/23, від 19 листопада 2025 р. у справі № 725/158/25, від 24 грудня 2025 р. у справі № 725/2192/25.

З урахуванням вищевказаного, колегія суддів погодилася з висновками апеляційного суду про те, що у спірних правовідносинах саме ТЦК та СП наділений повноваженнями із забезпечення виконання позивачем військового обов'язку. Рішення суду першої інстанції оскаржувалося лише у частині встановлення факту самостійного виховання та утримання малолітньої дитини його батьком, який є військовозобов'язаним, що надає йому право на звільнення з військової служби (ст. 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»). При цьому позивач у відзиві на апеляційну скаргу зазначав, що він є військовозобов'язаним, а також підтвердив факт його перебування на обліку у ТЦК та СП. Отже, суд апеляційної інстанції зробив обґрунтовані висновки, що рішенням суду першої інстанції у цій справі порушено права та інтереси держави, в інтересах якої може виступати, зокрема ТЦК та СП. Аналогічні правові висновки викладено у постанові Верховного Суду від 20 травня 2026 р. у справі № 725/6080/25.

Підготував **Леонід ЛАЗЕБНИЙ**, спеціально для ЮВУ

Нова система виплат для військових

З 1 червня 2026 року впроваджено нову систему виплат для всіх військових. Вона включає щомісячні 10 000 грн для тилу, бонуси за штурмові дії (20-40 тис. грн/доба), винагороди за управління військами та полонених (100 тис. грн). Виплати не залежать від виду контракту, лімітовані 460 тисяч грн/міс та нараховуються щомісяця на підставі наказу командира.

Як ми повідомляли раніше, постановою Уряду від 12 червня 2026 р. № 768 запроваджено нову систему мотиваційних виплат і надбавок. Міністерство оборони України надало роз'яснення щодо нової системи, що діє з 1 червня 2026 р., — тобто всі, хто служив і виконував бойові завдання у червні, отримають нові виплати вже в липні.

Зазначається, що нові виплати не залежать від того, чи підписав військовослужбовець новий контракт. Право на них мають усі: хто підписав мотиваційний контракт, хто служить за призовом під час мобілізації, хто проходить службу за старим контрактом. Вид військової служби значення не має. Так, усім військовослужбовцям, незалежно від контракту, нараховуються:

1) додаткова винагорода — 10 000 грн на місяць для тих, хто перебуває в тилу і забезпечує підрозділи та не отримує бойових винагород. Мінімальна щомісячна виплата — від 30 000 грн;

2) бойові бонуси — щоденні, нараховуються за кожен день виконання штурмових дій, а саме:

– 20 000 грн за добу — відновлення (повернення) позицій, захоплення противником у глибині оборони своїх військ;

– 40 000 грн за добу — штурм і захоплення позицій безпосередньо на лінії бойового зіткнення або в глибині оборони противника.

Якщо військовослужбовець в один день має право на декілька бонусів одночасно, наприклад, за відновлення (повернення) позицій або за штурмові дії — виплачується той бонус, що передбачає більший розмір. Додаткові винагороди

Рф заплатить за все:

Від руйнування святинь до кожної гривні українського бізнесу

Черговий акт варварства сколихнув Україну — ворог обстріляв Києво-Печерську Лавру. Коли окупанти цілять у наші духовні та історичні центри, вони намагаються знищити саму ідентичність нашого народу. Але паралельно з цим агресор щодня веде тиху, нищівну війну проти української економіки: грабує склади, спалює заводи, знищує сільськогосподарську техніку та краде товар.

Ми не маємо права просто фіксувати ці злочини та чекати на далекі міжнародні реституції. Юридичний фронт має працювати вже зараз, і кожен український громадянин та підприємець, який зазнав матеріальних збитків, має повне право та інструменти, щоб судити державу-агресора в українських судах.

Вадим ЧУНЖИН,
адвокат, «Юридичний Фронт»

Чому росія не зможе сховатися за «державним імунітетом»?

Багато хто досі вважає, що судити іншу країну у нашому суді неможливо через так званий судовий імунітет держави. Адаже одна суверенна держава не підпорядковується судам іншої держави. Наприклад український суд не може примусово судити іншу країну. Проте українська правова система вже сформувала чітку та безкомпромісну позицію: повне скасування імунітету рф: Верховний Суд України (зокрема у постановках по справах № 428/11673/19 та № 760/17232/20-ц) чітко визначив: вчинивши неспровокований повномасштабний акт збройної агресії та численні акти геноциду, росія сама позбавила себе права посилатися на будь-який судовий імунітет. Українські суди мають абсолютну юрисдикцію розглядати справи проти рф та ухвалювати рішення про стягнення збитків.

Закон на боці постраждалих: відповідно до ст. 5 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», обов'язок відшкодування матеріальної та моральної шкоди у повному обсязі покладається виключно на російську федерацію як на державу-окупанта.

Презумпція вини агресора: за нормами Цивільного кодексу України (ст. 1166), втілено принцип презумпції вини. Це означає, що постраждала сторона не мусить доводити вини росії — її вина є загальновідомим та законодавчо закріпленим фактом. Навпа-

ки, саме відповідач (рф) мав би доводити свою «невинність» у суді, чого вона зробити не зможе.

З чого почати фіксацію збитків для суду?

Щоб судові рішення було безумовним, кожен крок має бути юридично бездоганним: кримінальне провадження, а саме — обов'язкове звернення до правоохоронних органів із заявою про злочин за статтею «Порушення законів та звичаїв війни» (ст. 438 Кримінального кодексу України); офіційна фіксація: Проведення позапланової інвентаризації активів (відповідно до Наказу Мінфіну №879) одразу, як тільки зникли перешкоди для доступу до майна чи документів; експертна оцінка: Залучення сертифікованих оцінювачів для розрахунку не лише реальних збитків (вартості знищеного чи викраденого майна), а й упущеної вигоди — прибутку, який ваш бізнес міг би реально отримати, якби його права не були порушені (ст. 22 ЦК України). Кожна ракета, що падає біля наших святинь, і кожен розграбований цивільний об'єкт — це рахунок, який ми виставляємо і обов'язково стягнемо з росії. Створення тисяч таких судових прецедентів всередині країни — це міцний фундамент для майбутнього арешту та конфіскації російських активів по всьому світу.

Не мовчіть про свої збитки. Фіксуйте кожен злочин, подавайте позови та змушуйте ворога платити за руйнацію нашої країни.

Україна звернулася до інших держав із проханням не надавати захист її громадянам

У цій фразі вся трагедія нашої державності. Не пафосна, не телевізійна, не парадна, не прикрашена прапорами й гімнами — справжня. Гола. Принизлива, така, яку не показують у промовах про «людиноцентричну державу», «європейські цінності» і «гідність». Коли держава просить інші країни не захищати її громадян, вона фактично визнає: громадянин для неї — не людина, не носій прав, не джерело влади, не сенс існування самої держави, а лише ресурс, який треба повернути в розпорядження апарату.

Владислав СМІРНОВ,
український підприємець, громадський діяч, публіцист

Так, країна воює. Війна потребує мобілізації, і оборона держави є обов'язком. Однак обов'язок не може існувати в порожнечі, де права громадян знищені, довіра зруйнована, чиновники живуть у власному броньованому світі, діти еліт у безпеці, корупціонери при потоках, тиллові паразити при посадах, а простим людям пояснюють, що вони мають мовчки прийти й виконати наказане.

Народ не є кріпацьким матеріалом держави. Народ є джерелом держави. Держава, яка хоче перемогти у війні, має боротися не тільки за територію. Вона повинна боротися за своїх людей. За кожного українця: в окопі, у тилу, в евакуації, в Європі, в окупації, у лікарні, в селі, у місті, в бізнесі, в армії, в університеті, у родині. Держава має бути такою, щоб люди не тікали від неї як від загрози, а поверталися до неї як до дому.

На жаль, неукраїнська влада, яка захопила контроль над державою, робить усе можливе, щоб українці лишилися тільки в етнографічних музеях у вигляді опудал. Що саме підтверджують джерела?

1. Українська Державна міграційна служба справді просила іноземних колег не розглядати українців за кордоном як біженців і не створювати програм їхньої інтеграції. У 2023 році голова ДМС Наталія Науменко заявила, що Україна розглядає громадян за кордоном не як біженців, а як людей, які вимушено виїхали, і просить іноземних колег «не розглядати наших громадян як біженців і не створювати програми для їхньої інтеграції в країні перебування». Це прямо збігається з політичною суттю світліни: держава не просто допомагає своїм людям

за кордоном, а намагається не допустити їхнього довгострокового укорінення там.

2. Україна у 2024 році тимчасово обмежила консульські послуги для чоловіків 18–60 років за кордоном. Reuters повідомляв, що 23 квітня 2024 року Україна призупинила консульські послуги для чоловіків мобілізаційного віку за кордоном, окрім випадків повернення в Україну. Це стосувалося, зокрема, поновлення паспортів та отримання офіційних документів. Тодішній міністр закордонних справ Дмитро Кулеба публічно пов'язував це з обов'язками громадян перед державою під час війни.

3. У 2026 році Єврокомісар із внутрішніх справ і міграції Магнус Бруннер заявив, що запит про виключення українських чоловіків призовного віку з програми тимчасового захисту ЄС надійшов від України. Hromadske наводить його слова: ЄС обговорює продовження тимчасового захисту до 2028 року, але серед можливих змін — виключення чоловіків віком 23–60 років, і Бруннер прямо сказав: «І це те, про що нас просять українці».

за виконання завдань, зокрема з управління військами — нараховуються пропорційно часу виконання завдань протягом місяця:

- 50 000 грн на місяць — виконання бойових завдань на пунктах управління бригад, полків, батальйонів, з яких здійснюється оперативне управління частинами, що ведуть бойові дії;

- 30 000 грн на місяць — за виконання інших бойових (спеціальних) завдань.

Загальна сума всіх цих виплат не може перевищувати 460 000 грн на місяць.

Крім того, бонуси за бойові результати можна отримувати поза вищезгаданим лімітом:

- 100 000 грн — за кожного взятого в полон військовослужбовця противника. Сума розподіляється між усіма, хто безпосередньо брав участь у захопленні;

- 15 000 грн — за кожного знищеного ворога в стрілецькому або рукопашному бою, за умови підтвердження відеофіксацією.

Виплати за цією постановою нараховуються разом із основним ГЗ — до 20-го числа поточного місяця за минулий місяць, тобто за червень — до 20 липня. Вищевказані виплати й бонуси за полон та знищення противника виплачуються на підставі наказу командира військової частини — аналогічно до наявного механізму виплати бойових винагород. Наказ видається за минулий місяць. Виплата — разом з основним ГЗ, до 20-го числа наступного місяця. Тобто:

- хто в червні перебував у тилу — отримує додаткову винагороду (мінімум 10 000 грн) до 20 липня;

- хто в червні штурмував позиції — отримує бойові бонуси після того, як командир підпише наказ за червень. Виплата — в липні, якщо наказ підписано вчасно;

- хто в червні взяв в полон або знищив противника в контактному бою — отримує бонус на підставі наказу командира в липні.

Якщо наказ за червень з незалежних від військовослужбовця причин підписано із запізненням — виплату включать до наступного наказу. Право на виплату при цьому не втрачається.

Підготовлено за матеріалами
LexInform

Конституція як код долі:

Чому пророцтва Чорновола збуваються сьогодні

Ми звикли думати, що історія — це сухі дати та рядки в підручниках, але що, як вона має власну волю? Тридцять років тому Україна опинилася в «безнадійній» пастці: з комуністичним парламентом, розгубленістю та відчаєм. І все ж — Конституція була прийнята. Сьогодні, коли наша країна знову стоїть на роздоріжжі, а питання «хто ми?» звучить гостріше за будь-що інше, час перечитати зашифровані послання наших попередників.

Тетяна КОЛОМІЄЦЬ,
журналістка, член Національної спілки журналістів України

Юлія КОЛОМІЄЦЬ,
професорка кафедри кримінального права
НУ «Одеська юридична академія», доцентка, д.ю.н.

«Наша доля — в наших руках!» — у це щиро вірив В'ячеслав Чорновіл, звертаючись до українців у своїх урочистих промовах і докладаючи максимум зусиль задля утворення та збереження української державності. Одним із найважливіших кроків до незалежності та суверенітету України стало прийняття Конституції 28 червня 1996 року.

За словами очевидця того, як приймалася Конституція України, журналіста Юрія Кулікова: «...основна роль в отриманні Україною своєї Конституції, безумовно, належала патріотично налаштованій парламентській меншості, якій у практично безнадійній ситуації вдалося перетягнути на свій бік «червоних директорів», а потім переконати нестійке депутатське «болото»: Україні потрібен свій «паспорт», головний закон держави, який встановить основні принципи нашого буття, права і свободи громадян, визначить межі повноважень і відповідальності кожної з гілок влади та зафік-

сує прощання з російською імперією і вихід на самостійну траєкторію розвитку. Емоції вихлопувалися на майданчик перед будівлею парламенту, яка пізніше отримає назву Площа Конституції. Вчорашні опоненти, а за ними журналісти, щасливо обнімаються, обмінюються рукостисканнями. Справу зроблено, історія відбулася...».

Доля Конституції України 1996 року вирішувалася в складних історичних умовах. Це була Верховна Рада II скликання (11 травня 1994 — 12 травня 1998). Парламентські вибори 1994 р. проходили за мажоритарною виборчою системою. Комуністична партія України того часу була потужною політичною силою. Комуністи перемогли у 85 із 450 виборчих округів, сформували найбільшу фракцію у Верховній Раді та керівництво парламенту, отримали «портфелі» керівників ключових парламентських комісій. Незважаючи на це, у преамбулі до Конституції України написано, що Верховна Рада України від імені Українського народу — громадян України, усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішнім та прийдешніми поколіннями... приймає цю Конституцію — Основний Закон України.

Через тридцять років після прийняття Конституції України дехто каже, що атеїстично налаштовані комуністи не могли так швидко повірити в Бога та не усвідомлювали відповідальності перед Богом, приймаючи Конституцію України. Можливо, так воно і було, можливо, згадку про Бога у преамбулі

Конституції вжито як символ добрих намірів народних депутатів України, вияв одного із багатьох компромісів, що супроводжували ухвалення Основного Закону.

В умовах затяжної війни, щоденних смертей, втрат та руйнувань комусь може здатися, що Бог забув про Україну, що ми вже втратили власну державність та перетворилися на криваву арену, на якій вирішується доля світу. Гірко читати в соцмережах такі слова: «Україна стала не лише полем бою, а й лабораторією майбутньої війни. І саме тому досвід України вивчають не як локальний випадок, а як попередження для всіх армій світу».

Багаторічний досвід попередніх поколінь свідчить про те, що, коли на душі стає занадто боляче, коли не знаєш, як правильно вчинити — вивчай історію! В'ячеслав Чорновіл часто говорив, що багато його пророцтв збувалося. Тому ми вирішили звернутися до них зараз і пригадати, у чому наша сила та гордість: «1991 рік став світанком нашої свободи, став роком, коли милосердя Боже повернулося до нашого народу, коли Господь благословив нашу землю. ... Вірю, що недовго ходити нам у злиднях. Ми — багата ресурсами держава, маємо чудовий працелюбний народ, великий науковий потенціал. Але всі ми повинні збагнути — без подвоєної, потроєної енергії вільних людей, без самовідданої праці й високої виконавської дисципліни багатой квітучої держави не збудуємо. Це не зробить за нас ніякий «старший брат», ніяка «співдружність держав», не зробить і діаспора... Тільки ми самі — своїм розумом і своїми руками».

Сподіваємося, що слова В'ячеслава Чорновола пригадають сучасні державні та громадські діячі, адже люди втомилися чекати на лідера, який би любив Україну всією душею та зміг би показати свою спроможність вирішувати важливі питання на користь усієї країни. Призначення України не в тому, щоб бути чийсь полем бою або лабораторією; Україна прагне миру, свободи та добра. Призначення України — у відродженні людяності, подоланні хаосу та створенні підґрунтя для реалізації Концепції ноосфери (Сфери розуму), про яку писав український науковець Володимир Іванович Вернадський.

Про доходи, отримані через цифрові платформи

Верховна Рада прийняла Закон (законопроект № 15111-д) щодо впровадження міжнародного автоматичного обміну інформацією про доходи, отримані через цифрові платформи, та оподаткування таких доходів (так званий «податок на OLX»).

Серед іншого, згідно з новою ст. 178-1 Податкового кодексу України дохід фізичної особи – продавця від здійснення звітної діяльності через одну або більше цифрових платформ оподатковується в порядку, визначеному цією статтею, за умови що така фізична особа одночасно відповідає встановленим вимогам. Базою оподаткування для цілей цієї статті є сума доходу фізичної особи – продавця від здійснення звітної діяльності через цифрові платформи, яка визначається як загальна сума винагороди фізичної особи – продавця від здійснення звітної діяльності через цифрові платформи, що виплачується або зараховується продавцю у зв'язку із здійсненням звітної діяльності, та будь-яких зборів, комісій, та податків, утриманих та/або нарахованих оператором платформи (включно з податком, що підлягає сплаті відповідно до вимог цієї статті).

Державна податкова служба України на щорічній основі отримуватиме від компетентних органів іноземних юрисдикцій, які є сторонами Багатосторонньої угоди DPI, інформацію про доходи, отримані резидентами України, через цифрові платформи, оператори яких зареєстровані в таких юрисдикціях. Натомість ДПС насилатиме юрисдикціям-партнерам з обміну аналогічну інформацію про їхніх резидентів.

Законопроектом передбачено встановлення обов'язку для підзвітних операторів

платформ здійснювати збір певної інформації про підзвітних продавців (користувачів платформ) та щорічно подавати до Державної податкової служби України звіт про доходи підзвітних продавців, які вони отримують від здійснення визначених видів діяльності (звітна діяльність). Такою звітною діяльністю є особисті послуги; продаж товарів; надання в оренду нерухомого майна; надання в оренду транспортних засобів.

Запропоновані норми поширюватимуться як на підзвітних продавців-нерезидентів, так і на підзвітних продавців-резидентів України, а отже, ДПС отримає інформацію про доходи резидентів України, які отримують дохід від здійснення звітної діяльності через операторів цифрових платформ.

Дохід фізичної особи – продавця від продажу товарів, отриманий через платформи, не включається до загального оподаткованого доходу, якщо сума такого доходу сукупно за календарний рік не перевищує еквівалент 2000 євро за офіційним курсом гривні до євро, встановленим Національним банком України на 1 січня звітного (податкового) року.

Дохід фізичної особи – продавця, отриманий протягом календарного року від здійснення звітної діяльності через цифрові платформи у розмірі, що не перевищує 834 розміри мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, оподатковується за став-

кою 10 відсотків у порядку, визначеному п. 178-1.4 цієї статті.

У разі якщо дохід фізичної особи – продавця від здійснення звітної діяльності через цифрові платформи, отриманий протягом календарного року, перевищує 834 розміри мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, сума такого перевищення оподатковується у складі загального річного оподаткованого доходу за відповідний звітний рік за ставкою 23 відсотки, а податкове зобов'язання визначає контролюючий орган відповідно до п. 178-1.8 цієї статті за вирахуванням суми податку, утриманої податковим агентом – оператором платформи з такої суми перевищення, розрахованої за даними звітів про доходи підзвітних продавців, спрощених податкових розрахунків, а також інформації, отриманої від компетентних органів іноземної держави в рамках міжнародного автоматичного обміну інформацією про доходи, отримані через цифрові платформи, та іншої наявної у контролюючого органу інформації, отриманої відповідно до ст. 358 і 359 цього Кодексу.

Фізична особа – продавець, яка отримувала дохід від здійснення звітної діяльності через цифрові платформи протягом періоду, що починається з дати втрати нею права на застосування ставки 10 відсотків, зобов'язана включити суму такого доходу до складу загального річного оподаткованого доходу за відповідний звітний рік, подати річну декларацію про майновий стан і доходи (податкову декларацію) відповідно до цього Кодексу та самостійно сплатити податок з суми такого доходу за ставкою 23 відсотки, за вирахуванням суми податку, утриманої податковим агентом – оператором платформи з такого доходу. При цьому сума доходу фізичної особи – продавця та сума податку утриманого оператором платформи, визначені в іноземній валюті, перераховуються у гривні за офіційним курсом гривні до іноземної валюти, встановленим Національним банком України станом на 1 січня звітного (податкового) року.

Відповідні зміни набувають чинності з 1 січня 2027 року.

Підготовлено за матеріалами ВРУ

Правників багато — якісної юридичної освіти замало:

Як Україні перейти на європейські стандарты правничої освіти

► ПРОДОВЖЕННЯ. Початок у №11-12

Україна має велику кількість людей із юридичними дипломами. Але головне питання сьогодні полягає не в тому, скільки юристів випускають університети та спеціалізовані навчальні заклади МВС і СБУ. Головне питання інше — чи здатна українська система юридичної освіти готувати правників, які мислять категоріями верховенства права, прав людини, професійної доброчесності, незалежності правничої професії та європейських стандартів правничої діяльності.

Микола ПОГОРЕЦЬКИЙ,
професор, перший проректор КНУ ім. Т. Шевченка,
член-кореспондент НАПНУ, голова експертної ради
з правових наук МОН України, д.ю.н.

Правоохоронна діяльність і державна безпека: окрема модель професійної підготовки

Окремою і надзвичайно чутливою проблемою залишається змішування правничої освіти з підготовкою кадрів для органів правопорядку та сектору безпеки. Йдеться про різні професійні моделі, різні функції держави, різні вимоги до професійної діяльності та різну логіку освітньої підготовки.

Правників мають готувати виключно правничі школи, здатні формувати не лише знання законодавства, а й правниче мислення, професійну етику, культуру верховенства права, повагу до прав людини та навички незалежного юридичного аналізу. Підготовка ж фахівців для правоохоронної діяльності, державної безпеки, контррозвідальної, оперативної-службової та інших видів діяльності сектору безпеки і правопорядку повинна здійснюватися у спеціалізованих закладах сектору безпеки та правопорядку, які мають належну кадрову, професійну, матеріально-технічну й інституційну спроможність для такої підготовки. Водночас підготовка таких фахівців можлива і в окремих цивільних закладах вищої освіти, але лише за умови, що вони реально відповідають спеціальним вимогам до кадрового забезпечення, практичної інфраструктури, правничої та безпекової спеціалізації й

здатні забезпечити високий рівень професійної підготовки.

Підготовка фахівців сектору безпеки і правопорядку не може бути вузьковідомчою, закритою чи ізольованою від сучасних правових стандартів демократичної держави. Навпаки, саме у сфері правоохоронної діяльності та державної безпеки правовий компонент має бути максимально сильним, системним і принципним, оскільки йдеться про підготовку людей, яким держава надає реальні владні повноваження щодо людини, суспільства і держави.

Майбутній правоохоронець чи фахівець у сфері державної безпеки повинен не декларативно, а на рівні професійного світогляду усвідомлювати зміст і цінність прав людини, конституційні межі державного примусу, абсолютну заборону катувань і жорстокого поводження, стандарти справедливого суду, принцип презумпції невинуватості, гарантії захисту персональних даних, свободи вираження поглядів і недоторканності приватного життя. Не менш фундаментальними для нього мають бути принципи доброчесності, пропорційності, верховенства права, професійної відповідальності та демократичного цивільного контролю над секторами безпеки й правопорядку.

Йдеться не про абстрактні теоретичні категорії, а про професійну підготовку людей, яким держава делегує право застосовувати

примус, обмежувати свободу, втручатися у приватне життя, використовувати спеціальні повноваження, збирати інформацію, застосовувати силу, проводити затримання, оперативні заходи чи спеціальні операції. Саме тому брак правової культури, професійної етики, поваги до прав людини або нерозуміння меж державної влади у сфері безпеки й правопорядку становить загрозу не лише окремій людині, а й конституційному ладу, демократії та самій правовій державі.

У сучасних умовах воєнного стану, гібридної агресії та посилення безпекових викликів вимоги до підготовки таких фахівців повинні бути ще вищими. Фахівець сектору безпеки має бути не лише професійно підготовленим у спеціальному чи оперативному аспекті, а й здатним діяти в межах права навіть у кризових ситуаціях, коли ризик порушення прав людини або зловживання владою суттєво зростає. Сильна держава відрізняється від авторитарної не обсягом примусу, а здатністю забезпечувати безпеку в межах права.

Саме тому освітні програми зі спеціальностей «Правоохоронна діяльність», «Державна безпека», «Національна безпека» повинні містити значно посилені правовий і правозахисний компонент. Йдеться не про кілька окремих дисциплін, а про системне формування професійної культури майбутнього правоохоронця чи фахівця сектору безпеки. У таких програмах обов'язковими мають бути поглиблене вивчення Конституції України, міжнародних стандартів прав людини, практики ЄСПЛ, права Європейського Союзу, стандартів застосування сили, гарантій недопущення катувань, демократичного цивільного контролю над силовими структурами, професійної етики, антикорупційних стандартів, правового режиму персональних даних і цифрових прав.

Водночас високими мають бути й вимоги до самих закладів вищої освіти, які готують таких фахівців. Такі ЗВО повинні ма-

ти: потужний кадровий склад із фахових юристів, правників-практиків, фахівців із прав людини, міжнародного права, кримінального процесу, оперативного-розшукової діяльності, державної безпеки та демократичного контролю над сектором безпеки; належну матеріально-технічну базу для практичної підготовки; системний зв'язок із практичними органами сектору безпеки та правопорядку; сучасні програми практичної підготовки й моделювання професійних ситуацій; реальне викладання права ЄС, міжнародних стандартів прав людини і практики ЄСПЛ; внутрішню систему академічної доброчесності та професійної етики; психологічний, етичний і правовий відбір кандидатів на навчання; систему постійного професійного та морально-етичного оцінювання здобувачів освіти.

Не менш важливо, щоб у таких закладах формувалося середовище, де сила держави сприймається не як право на свавілля, а як відповідальність перед суспільством і людиною. Майбутній правоохоронець чи співробітник сектору безпеки має усвідомлювати: будь-яке спеціальне повноваження держави є легітимним лише тоді, коли воно здійснюється в межах права, підконтрольне суду, суспільству і закону.

Саме тому Дорожня карта з питань верховенства права передбачає інституційне розмежування правничої освіти та підготовки фахівців сектору безпеки й правопорядку. Але це розмежування має бути не формальним, а змістовним: право, права людини, професійна етика і верховенство права повинні становити фундамент професійної підготовки будь-якого представника державної влади, особливо того, хто наділений правом застосовувати державний примус.

Академічна доброчесність: право не можна будувати на імітації

Юрист, який починає професійний шлях зі списування, куплених робіт, фабрикації результатів дослідження або плагіату, навіряд чи стане справжнім захисником верховенства права. Академічна недоброчесність у правничій освіті є не дрібним дисциплінарним порушенням і не внутрішньою технічною проблемою університету. Це перший етап професійної деформації майбутнього правника та одна з найнебезпечніших загроз для формування правової держави.

Правник, який зникає до академічної неправди під час навчання, надто легко переносить її у професійну діяльність. Саме так

формується логіка подвійних стандартів: спочатку списування й фальсифікація письмових робіт, потім формальне ставлення до професійної етики, маніпуляції з доказами, імітація правової аргументації, недоброчесна процесуальна поведінка, службовий цинізм і байдужість до справедливості. Тому академічна недоброчесність у правничій освіті зрештою перетворюється не лише на проблему університету, а на проблему правосуддя, довіри до права і самої держави.

Коли студент імітує навчання, викладач імітує контроль знань, кафедра імітує наукову діяльність, а факультет/інститут або університет імітує якість освіти, ця сама логіка неминуче переноситься у професійну сферу. У результаті з'являються правники, які імітують захист прав людини, судову аргументацію, прокурорське обвинувачення, наукові дослідження та професійну етику. Формальна юридична освіта породжує формальне правосуддя, а формальне правосуддя руйнує довіру до держави і права.

Особливо небезпечно, що академічна недоброчесність у правничій освіті часто набуває системного характеру. Йдеться не лише про окремі випадки списування чи плагіату. Проблема значно глибша: формальне проходження практики, купівля курсових і кваліфікаційних робіт, фіктивна участь у наукових конференціях, імітація дослідницької діяльності, штучне «накопичення» публікацій, формальне рецензування, толерування плагіату, необ'єктивне оцінювання, відсутність реального академічного контролю та небажання окремих закладів вищої освіти реагувати на очевидні порушення доброчесності.

Підходи, закладені у проєкті Концепції розвитку юридичної освіти, цілком обґрунтовано визначали академічну недоброчесність однією з ключових системних про-

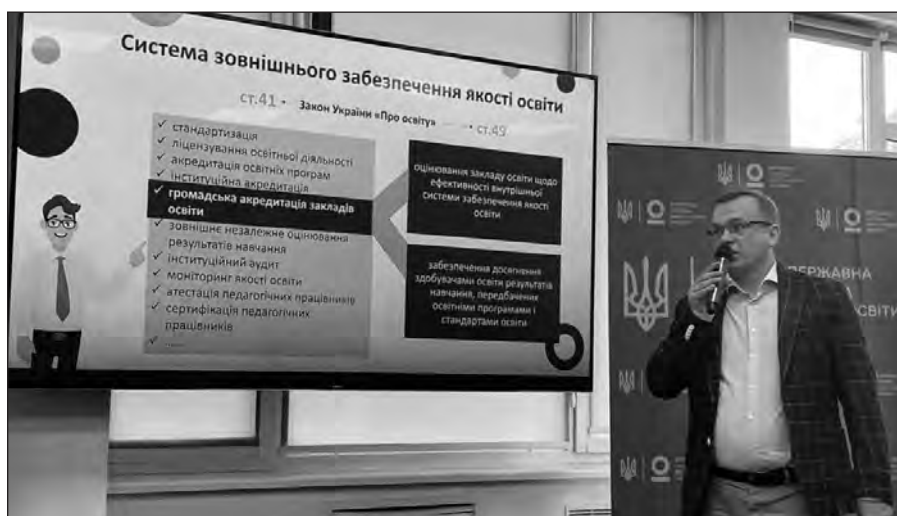
BLEM правничої освіти та наголошували на необхідності формування правників із високими етичними стандартами, професійною відповідальністю і повагою до принципу верховенства права.

Водночас проблема академічної недоброчесності сьогодні виходить далеко за межі студентського середовища. Вона стосується і частини викладацького корпусу, і окремих наукових керівників, і системи підготовки наукових кадрів загалом. У сфері права особливо небезпечним є формування культури академічної толерантності до неправди, коли формально дотримуються процедури, але фактично відсутні вимогливість, принциповість і професійна відповідальність.

Саме тому академічна доброчесність повинна бути не декларативним положенням у внутрішніх документах закладу вищої освіти, а реальною умовою існування правничої школи. Якщо освітня програма системно не забезпечує контроль якості письмових робіт, реальне проходження практики, прозорі процедури оцінювання, перевірку академічних текстів, належне рецензування та принципову боротьбу з плагіатом, така програма не повинна готувати правників.

Особливу відповідальність у цьому процесі мають нести кафедра, гарант освітньої програми, науковий керівник і керівництво факультету/інституту. Саме вони формують академічне середовище, у якому студент або майбутній науковець або зникає до професійної чесності й інтелектуальної відповідальності, або навчається академічній імітації. Якщо кафедра толерує недоброчесність, вона перестає бути правничою школою і перетворюється на механізм формального виробництва дипломів.

Особливо високими мають бути стандарти академічної доброчесності на рівні

магістратури, аспірантури та докторантури. Докторська чи PhD-підготовка у сфері права не може ґрунтуватися на компіляції чужих ідей, формальному накопиченні публікацій або імітації наукової новизни. Юридична наука не може розвиватися на основі академічної неправди, оскільки саме вона формує доктринальні основи правосуддя, законодавства та правозастосування.

У сучасних умовах війни, європейської інтеграції та післявоєнного відновлення проблема академічної доброчесності набуває ще більшого значення. Держава, яка прагне побудувати сильну європейську правову систему, не може готувати правників у середовищі академічної імітації. Неможливо одночасно декларувати верховенство права й толерувати системну неправду у правничій освіті.

Право не можна будувати на імітації. Правник, який зникає до академічної неправди в університеті, надто легко переносить цю неправду у процесуальний документ, судову аргументацію, службові рішення чи правову позицію. Саме тому академічна доброчесність у правничій освіті є не внутрішньою університетською процедурою, а фундаментальною передумовою довіри до майбутнього правосуддя, правничої професії та української правової держави.

Акредитація і НАЗЯВО: від формальної процедури — до реального фільтра якості

Україні потрібна не формальна, а реальна акредитація юридичних програм. Її головне завдання — відповісти на просте, але принципове питання: чи здатна конкретна освітня програма підготувати професійного

правника, який відповідатиме стандартам правової держави?

Оцінювання юридичної програми не може зводитися лише до перевірки документів або навчального плану. Воно має охоплювати якість викладання, кадровий склад, наукове середовище, практичну підготовку, роботу юридичних клінік, результати Єдиного державного кваліфікаційного іспиту, академічну доброчесність, міжнародну інтеграцію, викладання права ЄС, участь студентів у навчальних судових процесах, стажуваннях та прикладних дослідженнях.

Формальна юридична освіта — це не просто слабка освітня послуга. Це ризик для всієї правової системи, оскільки вона породжує фахівців, які не готові якісно захищати права людини, працювати із правовою аргументацією та діяти відповідально в межах професії.

Саме тому ситуація, коли в Єдиній державній електронній базі з питань освіти налічуються сотні активних програм із права, значна частина яких тривалий час не проходила акредитацію за новими стандартами, є серйозним сигналом для держави. Майбутніх правників не можна готувати за програмами, які роками залишаються поза сучасною незалежною оцінкою якості.

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти стало важливим елементом нової системи зовнішнього контролю якості. Проте у сфері юридичної освіти воно поки що не перетворилося на достатньо сильний механізм, здатний системно відокремлювати справжні правничі школи від формальних програм.

Частково це пояснюється тим, що значна кількість юридичних програм продовжувала працювати на підставі старих ліцензійних і акредитаційних рішень. У результаті

велика частина системи юридичної освіти фактично залишалася поза сучасним зовнішнім контролем якості.

Однак реформа юридичної освіти, закріплена у Дорожній карті з питань верховенства права, вимагає значно активнішої ролі Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Агентство має бути не лише органом, який формально розглядає акредитаційні справи, а одним із ключових інституційних механізмів очищення та модернізації правничої освіти.

Йдеться не про каральний підхід, а про захист студентів, правничої професії та суспільства від неякісної освіти. Студент має право знати, чи справді його програма здатна підготувати професійного правника. Роботодавець має розуміти, що стоїть за дипломом випускника. А держава не може дозволити підготовку майбутніх суддів, адвокатів, прокурорів чи науковців у закладах, які не мають реальної правничої спроможності.

Саме тому Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти має переходити до ризик-орієнтованої моделі оцінювання юридичних програм. Для спеціальності «Право» такими індикаторами ризику повинні бути: тривале непроходження нової акредитації, низькі результати Єдиного державного кваліфікаційного іспиту, відсутність юридичної клініки, формальна практика, слабка наукова активність викладачів, непрозорість кадрового забезпечення, відсутність зв'язку з правничою професією та масова заочна підготовка.

Особливо високими мають бути вимоги до магістерських, PhD-програм і докторантур у галузі права. Не може вважатися якісною програма, яка не має авторитетної наукової школи, достатньої кількості фахових докторів юридичних наук, дослідницького середовища, міжнародної академічної комунікації та реального зв'язку з правничою практикою.

Водночас акредитаційні висновки мають бути максимально змістовними, аргументованими й зрозумілими для суспільства. Громадськість повинна бачити, чому одна програма визнається якісною, інша отримує умовну акредитацію, а третя не повинна продовжувати підготовку правників.

До оцінювання юридичних програм необхідно активніше залучати представників правничої професії — суддів, адвокатів, прокурорів, нотаріусів, фахівців із права ЄС та прав людини, а також науковців із визнаних правничих шкіл. Юридична освіта має особливе суспільне значення, оскільки

від її якості залежить майбутній кадровий склад усієї правової системи держави.

ЄДКІ: не просто тест, а показник стану юридичної освіти

Єдиний державний кваліфікаційний іспит не повинен сприйматися лише як фінальний тест наприкінці навчання. Його значення значно ширше. ЄДКІ має бути інструментом оцінювання не лише студента, а й якості самої правничої школи.

Підходи, закладені у проєкті Концепції розвитку юридичної освіти, визначали ЄДКІ як механізм зовнішнього контролю результатів навчання, який має використовуватися для оцінювання освітніх програм і перегляду підходів до підготовки правників.

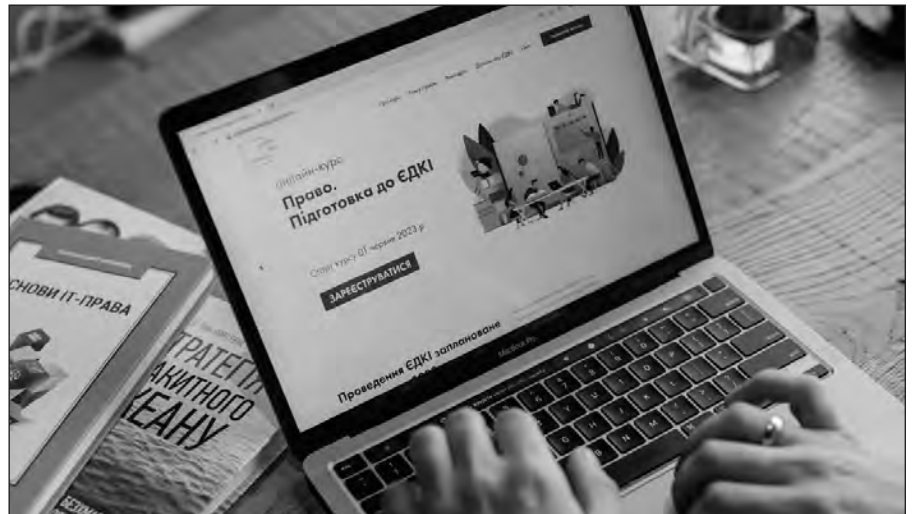
Це означає, що системно низькі результати випускників повинні мати наслідки не лише для конкретного студента, а й для самої програми: впливати на акредитацію, державне замовлення, репутацію правничої школи та право продовжувати підготовку магістрів права.

Водночас ЄДКІ не може бути єдиним критерієм оцінювання. Правник — це не людина, яка просто правильно відповідає на тестові запитання. Він повинен уміти аналізувати справу, писати процесуальні документи, аргументувати правову позицію, працювати з доказами, дотримуватися професійної етики та розуміти практику ЄСПЛ і право ЄС.

Саме тому ЄДКІ має бути важливим, але лише одним із елементів комплексної оцінки якості юридичної освіти. Він повинен перевіряти не тільки обсяг засвоєної інформації, а й здатність майбутнього правника мислити юридично, бачити проблему, застосовувати право, аргументувати рішення та діяти відповідально в межах професії.

Станом на 2026 рік частина заходів, передбачених Дорожньою картою з питань верховенства права, уже мала бути реалізована або перебувати на завершальному етапі виконання. Насамперед це стосується рекомендацій щодо академічної доброчесності, перегляду підходів до акредитації правничих програм і модернізації Єдиного державного кваліфікаційного іспиту.

Однак реальний стан виконання цих заходів залишається нерівномірним. Частина рішень усе ще перебуває на рівні експертних дискусій, законопроектної роботи або концептуальних пропозицій. Значна кількість проблем юридичної освіти, про які йшлося ще під час обговорення проєкту Концепції розвитку юридичної освіти,

фактично зберігається й сьогодні: надмірна кількість правничих програм, формалізація акредитаційних процедур, слабка практична підготовка та нерівномірна якість докторської підготовки.

Окремо постає питання модернізації ЄДКІ. Дорожня карта передбачає перегляд змісту іспиту з посиленням компонентів права ЄС, професійної етики та стандартів прав людини. Водночас станом на 2026 рік питання повноцінного оновлення моделі ЄДКІ відповідно до логіки Дорожньої карти залишається відкритим. Іспит потребує подальшого змістовного реформування, щоб перетворитися з формального механізму перевірки знань на реальний інструмент оцінювання готовності випускника до правничої професії.

Саме тому реформа юридичної освіти сьогодні перебуває у критичній точці: між політичними деклараціями про європейську інтеграцію та необхідністю реальних структурних змін у системі підготовки правників.

Практична підготовка: право потрібно бачити в дії

Однією з найбільших проблем української юридичної освіти залишається формальність практичної підготовки. Студент може роками вивчати право, складати іспити, цитувати класиків юридичної науки й норми кодексів, але так і не побачити реальної судової справи, не зрозуміти логіки роботи адвоката, прокурора чи судді, не навчитися працювати з доказами, процесуальними документами та реальними механізмами захисту прав людини.

У результаті заклад вищої освіти нерідко випускає не готового правника, а лише носія диплома. Такий випускник може зна-

ти окремі положення законодавства, але не вміти застосовувати право у реальному професійному середовищі. А між «знати» і «вміти» — принципова різниця.

Для правничої професії недостатньо лише теоретичної обізнаності. Юрист після завершення навчання повинен одночасно і знати, і вміти: аналізувати справу, працювати з доказами, формулювати правову позицію, писати процесуальні документи, вести професійну комунікацію та діяти відповідально в межах процедури і професійної етики. Саме такі вимоги мають бути закладені у стандартах сучасної правничої освіти.

Не менш небезпечним є й те, що формальна практична підготовка породжує ілюзію професійної готовності. Молодий юрист отримує диплом, але вперше стикається з реальною правничою практикою вже після працевлаштування — у суді, прокуратурі, адвокатурі, нотаріаті, органах правопорядку чи секторі безпеки. У такій ситуації держава фактично перекладає на громадян ціну неякісної професійної підготовки.

Саме тому підходи, закладені у проєкті Концепції розвитку юридичної освіти, передбачали суттєве посилення практичної складової: розвиток юридичних клінік, стажування у судах, органах прокуратури, адвокатурі, нотаріаті, міжнародних організаціях, участь у навчальних судових процесах та прикладних дослідженнях.

Право неможливо якісно вивчити виключно за підручниками. Майбутній правник повинен навчитися працювати з аргументом, доказом, процедурою, професійною етикою та реальними людськими конфліктами. Лише тоді юридична освіта перестає бути формальним засвоєнням інформації і стає справжньою професійною підготовкою для правової держави.

Чому судова система України не відповідає вимогам суспільства щодо справедливого правосуддя?

Роль ВРП в цьому процесі

► ЗАКІНЧЕННЯ. Початок у №11-12

Держава надала суддям усі можливості для здійснення правосуддя чесно, неупереджено, відповідно до норм чинного законодавства — гарантування незалежності й недоторканності суддів на рівні Конституції і законів України, забезпечення суддів винагородою і довічним утриманням, що у десятки разів більші ніж у пересічних українців, постійне здійснення заходів щодо покращення умов праці та інші.

Задля забезпечення ефективної діяльності й удосконалення судової системи на постійній основі працюють такі державні структури, як Національна школа суддів України, Вища Кваліфікаційна комісія суддів України (далі ВККСУ), Вища рада правосуддя (далі ВРП), Державна судова адміністрація України (далі ДСАУ), Служба судової охорони (ССО), апарат суду. Для їх утримання, а також утримання саме суддів держава витрачає щорічно сотні мільярдів гривень коштів платників податків.

З іншого боку, з метою запобігання, профілактики, протидії та подолання злочинів у суддівському середовищі існують ГПУ та її підрозділи на місцях, НАБУ, САП, СБУ, ДБР, МВД, які до речі також фінансуються за кошти платників податків. В зв'язку з цим цілком природно, що громадяни України мають право на відповідне відношення до себе з боку суддівського корпусу, яке полягає в поважному ставленні до учасників процесу, прийнятті виключно правосудних, справедливих та законних рішень.

Володимир ДОН,

член Національної спілки журналістів України

Дисциплінарна скарга до ВРП

Хтось може звернути увагу на надмірну прискіпливість автора до дій інспектора Пилипенка С.М., але в цьому є величезний сенс, тому що саме ці дії пов'язані з безпідставною відмовою у розгляді скарги не можуть бути ніде оскаржені і дають змогу безкарного використання своїх службових повноважень. Саме тому, доки в законодавстві України існують подібні норми, що дозволяють маніпулювати їми на особистий погляд, такі дії повинні контролюватися особливо уважно. Упередженість дисциплінарного інспектора Пилипенка С.М. спостерігається на наступному прикладі. «Посилання скаржника на судові рішення у справі № 175/1561/23 є безпідставними, адже вони ухвалені у 2025 році, тобто вже після ухвалення суддею Дупляком С.А. рішення від 20 вересня 2023 року, тому вони за будь-яких обставин не могли бути враховані у справі № 904/2607/23».

Факт у тому, що рішення суду першої інстанції, яке було залишено без змін постановою Дніпровського апеляційного суду, прийняте на підставі аналізу і дослідження доказів, наданих стороною, вщент руйнують позицію судді Дупляка С.А., побудовану на грубому ігноруванні та відхиленні доказів позивача по справі. Дійсно, зазначені рішення за будь-яких обставин не могли бути враховані у справі № 904/2607/23, яку розглядав суддя Дупляк, але вони можуть бути суттєвими доказами при розгляді дисциплінарної скарги судді Дупляка С.А. Нагадую, що мотивом подання дисциплінарної скарги є не оцінка, або незгода з судовим рішенням, а оцінка дій судді Дупляка С.А. Оцінюючи дії судді Дупляка С.А. інспектор Пилипенко С.М. не побачив в діях судді відсутності в судовому рішенні мотивів прийняття або відхилення аргументів сторін щодо суті спору. На погляд інспектора Пилипенка С.М., наступна цитата з рішення

судді Дупляка С.А. «Належних доказів на підтвердження своїх доводів, викладених у позовній заяві, позивач суду не надав» є достатньою й переконливою оцінкою істотних аргументів сторін відповідно до положень ст. 86 ГПКУ: «Суд оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному, об'єктивному та безпосередньому дослідженні наявних у справі доказів. Суд оцінює належність, допустимість, достовірність кожного доказу окремо. Суд надає оцінку як зібраним у справі доказам в цілому, так і кожному доказу, який міститься у справі, мотивує відхилення або врахування кожного доказу». І знову ж виникає питання щодо рівня компетентності інспектора Пилипенка С.М., або до його упередженого та заангажованого ставлення до розгляду цієї скарги.

При цьому треба звернути увагу на той факт, що список клопотань позивача про залучення доказів в межах оспорюваних правовідносин, складається з 19 додатків у тому числі щодо відсутності спільного майна у розумінні ЗУ Про ОСББ та ЗУ Про особливості реалізації права власності у багатоквартирному будинку, відсутності прибудинкової території, відсутності багатоквартирного будинку як такого й жодного зареєстрованого ОСББ та інше.

Виправдовуючи досить специфічну позицію щодо оцінки доказів інспектор Пилипенко С.М. посилається на Висновок № 11 (2008) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо якості судових рішень, та на Європейський суд з прав людини щодо відсутності необхідності відповідати на кожен аргумент захисту.

Тобто в згаданих документах мова йде про кожен аргумент, а не про абсолютно усі, що мало місто у рішенні Дупляка С.А. І знову ж таки, а як бути з вимогами 86 ГПКУ? До цього необхідно додати дуже вагомий аргумент. Якість європейського правосуддя та довіра до нього з боку громадян жодним чином не

можливо порівняти з відповідними критеріями вітчизняного правосуддя. Механістичне перенесення абсолютно непорівнянних умов є відвертим шкідництвом або недостатньою компетентністю з боку окремих представників української судової системи.

На фоні перелічених маніпуляцій та фальсифікацій інспектор Пилипенко С.М. робить наступний висновок дисциплінарна скарга зводиться до незгоди зі змістом рішення суду від 20 вересня 2023 року.

Щодо незгоди з судовим рішенням. Згідно Конституції України ст. 129. ч.8 забезпечено право на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках — на касаційне оскарження судового рішення. Відповідна норма щодо перегляду судових рішень існує й у ГПКУ ст. 25, ст. 26. Саме незгода з судовим рішенням реалізується шляхом використання права сторони по справі або її представника на апеляційне та касаційне оскарження. Зважаючи на те, що скажник до ВРП не є стороною або представником сторони, а сам факт згоди чи незгоди з судовим рішенням взагалі не обговорювався заявником у дисциплінарній скарзі в тому числі й у зв'язку з тим, що на час подання скарги лютий 2026 р минуло вже понад два роки з моменту прийняття рішення суддею Дупляком С. А. висновок інспектора Пилипенка С. М. є відвертою спробою вигородити, прикрити, або простіше кажучи «відмазати» суддю Дупляка С. А.

Відповідно до п. 4 ст. 45 ЗУ Про ВРП підставою для відмови у відкритті дисциплінарної справи є те, що суть скарги зводиться лише до незгоди із судовим рішенням.

Існування розпливчастої норми та ще й такої, що базується на оціночних судженнях дозволяє її застосування у невинуватено та необґрунтовано широкому значенні. Ця норма ніби спеціально придумана для примітивної та банальної відмови за принципом «на всі випадки життя». Виникає питання — навіщо громадянам-платникам податків утримувати державні органи, які не лише не захищають наші конституційні права, а й створили вельми прибутковий бізнес на прикритті тих, хто їх порушує.

Таким чином, прикриваючись формальною причиною «незгода з рішенням», інспектор Пилипенко С.М. не відповів на запитання чи мали місце в діях судді підстави для дисциплінарної відповідальності судді відповідно до підпункту б п. 1 ч. 1 ст. 106 ЗУ Про судоустрій та статус суддів, чи обґрунтованою була відмова судді у розгляді наданих стороною належних та допустимих доказів?

Правова визначеність є загальним принципом права ЄС і вона вимагає, щоб право ЄС було чітким та точним, а його застосування — передбачуваним для всіх зацікавлених сторін. Відповідно, нездатність правової норми задовольнити необхідний рівень передбачуваності може призвести до висновку, що захід, вжитий на підставі цієї норми, не був законним.

Венеціанська комісія загалом рекомендує встановлювати у законодавстві вичерпний перелік конкретних дисциплінарних заходів та уникати загального визначення, яке може виявитися надто розпливчастим. Передбачувальність законів та точність у формулюванні неналежної поведінки судді — це наріжні каміння у питанні притягнення судді до дисциплінарної відповідальності.

Автор цілком поділяє наступну думку, яку він зазначав й у дисциплінарній скарзі. Процесуальний перегляд судових рішень та дисциплінарний процес переслідують різні цілі. Слід зазначити, що перегляд судового рішення в процесуальному порядку перш за все спрямований на виправлення порушень прав та інтересів конкретної сторони. В той час, як дисциплінарне провадження спрямоване на запобігання потенційної шкоди сторонам у майбутніх справах та репутації судової влади загалом. Отже, можливість процесуального перегляду конкретного судового акту автоматично не позбавляє орган дисциплінарної юрисдикції повноважень розглянути дії судді в межах дисциплінарної справи. Таким чином сама по собі зміна судового рішення або його залишення без змін судом вищої інстанції не є як такою причиною до притягнення або не притягнення судді до дисциплінарної відповідальності.

Передбачувальність законів та точність у формулюванні неналежної поведінки судді — це наріжні каміння у питанні притягнення судді до дисциплінарної відповідальності.

Тому скасування судового рішення автоматично не тягне притягнення судді до відповідальності, і, навпаки, — притягнення судді до відповідальності не має наслідком скасування прийнятого ним рішення. Відповідно залишення в силі судового рішення не є причиною щодо звільнення судді від притягнення до дисциплінарної відповідальності.

На жаль жодні заяви, скарги, звернення неспроможні пробити кам'яну стіну, збудовану корупціонерами всіх мастей — чиновниками, правоохоронцями, суддями, прокурорами тощо. Практично кожне конструктивне звернення громадянина є виявленням існуючих у державі та суспільстві недоліків та проблем. Кількість звернень громадян, якість розгляду звернень, вжиті у зв'язку з цим заходи реагування є досить об'єктивним критерієм ступеня демократизації суспільства та рівня корупції в державі.

У контексті викладеного неможливо не звернути увагу на існування певної суперечності між формальною доступністю у поданні дисциплінарної скарги заявником та багаторівневим підходом до можливості відмовити заявнику у розгляді та поверненні дисциплінарної скарги. По-перше, залишення без розгляду та повернення дисциплінарної скарги скажнику дисциплінарним інспектором, по-друге, залишення скарги без розгляду та повернення її скаж-

нику Дисциплінарною палатою. При цьому відповідно до п. 4 ст.44 та ч. 2 ст. 45 Закону Про ВРП відповідні рішення оскарженню не підлягають. Цілком природно, що згаданий ритуал має дуже прозору мету, вигідну судді, дії якого оскаржуються і мають характер пасивного пособництва.

На прикладі дисциплінарного інспектора Пилипенко С. М. можна спостерігати дуже сумну картину, коли жодні відбори, конкурси, перевірки тощо, не захищають від проникнення навіть у свята святих судової системи некомпетентних, недобропорядних та безпринципних громадян. Саме це пояснює суттєву різницю між кількістю звільнених у 2025 р. суддів (30 суддів) за вчинення істотного дисциплінарного проступку, грубе чи систематичне нехтування обов'язками, що є несумісним зі статусом судді або його невідповідність займаній посаді та кількістю випадків «витівок» служителів Феміди протягом того ж часу (70), що були оприлюднені у відкритому доступі, за які законом передбачено звільнення судді.

Хтось може звернути увагу на надмірну прискіпливість автора до дій інспектора

Пилипенка С.М., але в цьому є величезний сенс, тому що саме ці дії пов'язані з безпідставною відмовою у розгляді скарги не можуть бути ніде оскаржені і дають змогу безкарного використання своїх службових повноважень. Саме тому, доки в законодавстві України існують подібні норми, що дозволяють маніпулювати їми на особистий погляд, такі дії повинні контролюватися особливо уважно. Упередженість дисциплінарного інспектора Пилипенка С.М. спостерігається на наступному прикладі. «Посилання скаржника на судові рішення у справі № 175/1561/23 є безпідставними, адже вони ухвалені у 2025 році, тобто вже після ухвалення суддею Дупляком С.А. рішення від 20 вересня 2023 року, тому вони за будь-яких обставин не могли бути враховані у справі № 904/2607/23».

Факт у тому, що рішення суду першої інстанції, яке було залишено без змін постановою Дніпровського апеляційного суду, прийняте на підставі аналізу і дослідження доказів, наданих стороною, вщент руйнують позицію судді Дупляка С.А., побудовану на грубом ігноруванні та відхиленні доказів позивача по справі. Дійсно, зазначені рішення за будь-яких обставин не могли

наявних у справі доказів. Суд оцінює належність, допустимість, достовірність кожного доказу окремо. Суд надає оцінку як зібраним у справі доказам в цілому, так і кожному доказу, який міститься у справі, мотивує відхилення або врахування кожного доказу». І знову ж виникає питання щодо рівня компетентності інспектора Пилипенка С.М., або до його упередженого та заангажованого ставлення до розгляду цієї скарги.

При цьому треба звернути увагу на той факт, що список клопотань позивача про залучення доказів в межах оспорюваних правовідносин, складається з 19 додатків у тому числі щодо відсутності спільного майна у розумінні ЗУ Про ОСББ та ЗУ Про особливості реалізації права власності у багатоквартирному будинку, відсутності багатоквартирної території, відсутності багатоквартирного будинку як такого й жодного зареєстрованого ОСББ та інше.

Виправдовуючи досить специфічну позицію щодо оцінки доказів інспектор Пилипенко С.М. посилається на Висновок № 11 (2008) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо якості судових рішень, та на

Щодо незгоди з судовим рішенням. Згідно Конституції України ст. 129. ч.8 забезпечено право на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках — на касаційне оскарження судового рішення. Відповідна норма щодо перегляду судових рішень існує й у ГПКУ ст. 25, ст. 26. Саме незгода з судовим рішенням реалізується шляхом використання права сторони по справі або її представника на апеляційне та касаційне оскарження. Зважаючи на те, що скаржник до ВРП не є стороною або представником сторони, а сам факт згоди чи незгоди з судовим рішенням взагалі не обговорювався заявником у дисциплінарній скарзі в тому числі й у зв'язку з тим, що на час подання скарги лютий 2026 р минуло вже понад два роки з моменту прийняття рішення суддею Дупляком С. А. висновок інспектора Пилипенка С. М. є відвертою спробою вигородити, прикрити, або простіше кажучи «відмазати» суддю Дупляка С. А.

Відповідно до п. 4 ст. 45 ЗУ Про ВРП підставою для відмови у відкритті дисциплінарної справи є те, що суть скарги зводиться лише до незгоди із судовим рішенням.

Існування розпливчастої норми та ще й такої, що базується на оціночних судженнях дозволяє її застосування у невиправданому та необґрунтованому широкому значенні. Ця норма ніби спеціально придумана для примітивної та банальної відмови за принципом «на всі випадки життя». Виникає питання — навіщо громадянам-платникам податків утримувати державні органи, які не лише не захищають наші конституційні права, а й створили вельми прибутковий бізнес на прикритті тих, хто їх порушує.

Таким чином, прикриваючись формальною причиною «незгода з рішенням», інспектор Пилипенко С.М. не відповів на запитання чи мали місце в діях судді підстави для дисциплінарної відповідальності судді відповідно до підпункту б п. 1 ч. 1 ст. 106 ЗУ Про судоустрій та статус суддів, чи обґрунтованою була відмова судді у розгляді наданих стороною належних та допустимих доказів?

Правова визначеність є загальним принципом права ЄС і вона вимагає, щоб право ЄС було чітким та точним, а його застосування — передбачуваним для всіх зацікавлених сторін. Відповідно, нездатність правової норми задовольнити необхідний рівень передбачуваності може призвести до висновку, що захід, вжитий на підставі цієї норми, не був законним.

Венеціанська комісія загалом рекомендує встановлювати у законодавстві вичерпний перелік конкретних дисциплінарних пра-

Якість європейського правосуддя та довіру до нього з боку громадян жодним чином неможливо порівняти з відповідними критеріями вітчизняного правосуддя.

бути враховані у справі № 904/2607/23, яку розглядав суддя Дупляк, але вони можуть бути суттєвими доказами при розгляді дисциплінарної скарги судді Дупляка С.А. Нагадую, що мотивом подання дисциплінарної скарги є не оцінка, або незгода з судовим рішенням, а оцінка дій судді Дупляка С.А.

Оцінюючи дії судді Дупляка С.А. інспектор Пилипенко С.М. не побачив в діях судді відсутності в судовому рішенні мотивів прийняття або відхилення аргументів сторін щодо суті спору. На погляд інспектора Пилипенка С.М., наступна цитата з рішення судді Дупляка С.А. «Належних доказів на підтвердження своїх доводів, викладених у позовній заяві, позивач суду не надав» є достатньою й переконливою оцінкою істотних аргументів сторін відповідно до положень ст. 86 ГПКУ: «Суд оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному, об'єктивному та безпосередньому дослідженні

Європейський суд з прав людини щодо відсутності необхідності відповідати на кожен аргумент захисту.

Тобто в згаданих документах мова йде про кожен аргумент, а не про абсолютно усі, що мало місто у рішенні Дупляка С.А. І знову ж таки, а як бути з вимогами 86 ГПКУ? До цього необхідно додати дуже вагомий аргумент. Якість європейського правосуддя та довіру до нього з боку громадян жодним чином неможливо порівняти з відповідними критеріями вітчизняного правосуддя. Механістичне перенесення абсолютно непорівнянних умов є відвертим шкідництвом або недостатньою компетентністю з боку окремих представників української судової системи.

На фоні перелічених маніпуляцій та фальсифікацій інспектор Пилипенко С.М. робить наступний висновок дисциплінарна скарга зводиться до незгоди зі змістом рішення суду від 20 вересня 2023 року.

вопорушень та уникати загального визначення, яке може виявитися надто розпливчастим. Передбачувальність законів та точність у формулюванні неналежної поведінки судді — це наріжні каміння у питанні притягнення судді до дисциплінарної відповідальності.

Автор цілком поділяє наступну думку, яку він зазначав й у дисциплінарній скарзі. Процесуальний перегляд судових рішень та дисциплінарний процес переслідують різні цілі. Слід зазначити, що перегляд судового рішення в процесуальному порядку перш за все спрямований на виправлення порушень прав та інтересів конкретної сторони. В той час, як дисциплінарне провадження спрямоване на запобігання потенційної шкоди сторонам у майбутніх справах та репутації судової влади загалом. Отже, можливість процесуального перегляду конкретного судового акту автоматично не позбавляє орган дисциплінарної юрисдикції повноважень розглянути дії судді в межах дисциплінарної справи. Таким чином сама по собі зміна судового рішення або його залишення без змін судом вищої інстанції не є як такою причиною до притягнення або не притягнення судді до дисциплінарної відповідальності.

Тому скасування судового рішення автоматично не тягне притягнення судді до відповідальності, і, навпаки, — притягнення судді до відповідальності не має наслідком скасування прийнятого ним рішення. Відповідно залишення в силі судового рішення не є причиною щодо звільнення судді від притягнення до дисциплінарної відповідальності.

На жаль жодні заяви, скарги, звернення неспроможні пробити кам'яну стіну, збудовану корупціонерами всіх мастей — чиновниками, правоохоронцями, судьями, прокурорами тощо. Практично кожне

конструктивне звернення громадянина є виявленням існуючих у державі та суспільстві недоліків та проблем. Кількість звернень громадян, якість розгляду звернень, вжиті у зв'язку з цим заходи реагування є досить об'єктивним критерієм ступеня демократизації суспільства та рівня корупції в державі.

У контексті викладеного неможливо не звернути увагу на існування певної суперечності між формальною доступністю у поданні дисциплінарної скарги заявником та багаторівневим підходом до можливості відмовити заявнику у розгляді та поверненні дисциплінарної скарги. По-перше, залишення без розгляду та повернення дисциплінарної скарги скаржнику дисциплінарним інспектором, по-друге, залишення скарги без розгляду та повернення її скаржнику Дисциплінарною палатою. При цьому відповідно до п. 4 ст.44 та ч. 2 ст. 45 Закону Про ВРП відповідні рішення оскарженню не підлягають. Цілком природно, що згаданий ритуал має дуже прозору мету, вигідну судді, дії якого оскаржуються і мають характер пасивного пособництва.

На прикладі дисциплінарного інспектора Пилипенко С. М. можна спостерігати дуже сумну картину, коли жодні відбори, конкурси, перевірки тощо, не захищають від проникнення навіть у свята святих судової системи некомпетентних, недобропорядних та безпринципних громадян. Саме це пояснює суттєву різницю між кількістю звільнених у 2025 р. суддів (30 суддів) за вчинення істотного дисциплінарного проступку, грубе чи систематичне нехтування обов'язками, що є несумісним зі статусом судді або його невідповідність займаній посаді та кількістю випадків «вітівок» служителів Феміди протягом того ж часу (70), що були оприлюднені у відкритому доступі, за які законом передбачено звільнення судді.

ШІ це тепер щоденний робочий інструмент

Wolters Kluwer оприлюднила результати щорічного глобального дослідження *Future-Ready Lawyer 2026* — одного з найавторитетніших джерел галузевих інсайдів від юристів юридичних фірм і корпоративних юридичних департаментів.

Головний висновок: штучний інтелект (ШІ) перестав бути експериментом і перетворився на щоденний робочий інструмент, який уже дає відчутну економію часу й підштовхує галузь до перегляду бізнес-моделей. 92% опитаних застосовують щонайменше один ШІ-інструмент у роботі, а інвестиції в технологію надалі зростатимуть.

В основі дослідження кількісні інтерв'ю з 810 юристами юридичних фірм у США, Китаї та дев'яти країнах Європи: Німеччині, Нідерландах, Великій Британії, Бельгії, Франції, Італії, Іспанії, Польщі та Угорщині.

Найбільше цьогоріч вражає те, наскільки швидко юристи пришвидшуються, щоб відповісти на ці зміни: переосмислюють бізнес-моделі, переглядають усталені моделі взаємодії та опановують нові способи створювати цінність — через розвиток навичок і сміливі технології».

Водночас автори звіту наголошують: пришвидшене впровадження ШІ ставить перед галуззю й несподівані виклики — зокрема у сферах етики та інфраструктури.

Технологічні зміни супроводжуються зростанням довіри до готовності організації змінюватися. 61% опитаних відзначають, що дедалі більше вірять у здатність своїх організацій адаптувати бізнес-практики, набір послуг, робочі процеси та цінові моделі до ефективностей, які приносить ШІ.

Окремий тренд стосується розподілу впливу між юридичними фірмами та корпоративними юридичними департаментами. 54% респондентів очікують, що юридичні фірми використають зростаючу ефективність, щоб обслуговувати більший обсяг клієнтів або запропонувати конкурентніші ціни.

Санкційний комплаєнс в практиці ВС:

Земельні спори за участю ПрАТ «Київстар»

► ЗАКІНЧЕННЯ. Початок у №12

Санкції є одним із найвпливовіших, але водночас суперечливих інструментів сучасних відносин. Хоча зазвичай очікується, що вони відображатимуть стратегічні цілі держави та суспільний консенсус, їхнє впровадження нерідко супроводжується суттєвими правовими й інституційними викликами. Випадок України демонструє парадоксальну ситуацію: попри широку суспільну підтримку обмеження права власності на стратегічні активи для осіб, пов'язаних із росією, практичне застосування санкцій залишається вибірковим і непослідовним.

Василь ГОСТЮК,
к.ю.н., LL.M. International Business Law

Наведу лише один приклад, Швейцарська Конфедерація має чотири офіційні (державні) мови: німецька, французька, італійська, ретороманська. Поряд з цим, з 1 січня 2025 року максимально широко використовує англійську як офіційну мову судочинства, Article 129, para. 2, lit. b of the Swiss Civil Procedure Code (CPC). Нормативні акти на офіційному сайті вже тривалий час представлені цими п'ятьма мовами. Аналіз спроби засідання мовою, іншою за українську, залишимо за межами цієї публікації.

Наші ентузіасти судочинства відмовилися від використання однієї з шести офіційних мов ООН, не запропонувавши натомість належної альтернативи, водночас продовжують відкрито захищати інтереси російських олігархів, які перебувають під санкціями. Впевнено стверджуємо, ПрАТ «Київстар» належить російським підсанкційним олігархам і за жодних умов не має права набувати землю в Україні.

Рішенням апеляційної інстанції Високого Суду Справедливості, Королівська Колегія в Справах Адміністративного Суду, датоване 20.11.2024 р., суд в своєму остаточному рішенні вказав, що компанія LetterOne Investment Holdings S.A. заснована російськими бізнесменами Михайлом Фрідманом, Петром Авенном і Германом Ханом. Суд встановив Mr. Aven, Mr. Fridman and Mr. Kosogov залишаються єдиними кінцевими бенефіціарними власниками (КБВ/УВО) групи LetterOne (пп. 36-41, 61 рішення суду від 20.11.2024 р.).

Звичайно, ми жодним чином не порівнюємо компетентність і неупередженість судді Лондонського апеляційного суду шановної пані Dame Judith Farbey, яка нагороджена Ор-

деном Британської Імперії, і суддів господарського суду, зокрема, суддів КГС ВС.

Згідно публічно доступної інформації щодо власників крупних пакетів акцій (5% та більше) на сайті Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України акціонером ПрАТ «Київстар» є VEON Holdings B.V. (Нідерланди), яка є власником 13 094 562 акцій «Київстар», що складає частку 99,994655% у статутному капіталі «Київстар». Компанія VEON Ltd. (Бермудські Острови) є власником 700 акцій «Київстар», що складає частку 0,005345% у статутному капіталі цього акціонерного товариства. В свою чергу, VEON Holdings B.V. на 100% належить VEON Ltd.

Отже, ПрАТ «Київстар» на 100% «дочірне» товариство VEON Ltd. (a wholly owned indirect subsidiary), див.: Consolidated financial statements VEON Ltd. As of December 31, 2025 and for the three years then ended. Investments in subsidiaries. F-59.

Компанія VEON Ltd. зареєстрована як товариство з обмеженою відповідальністю відповідно до Закону про компанії Бермудських островів 1981 року (Bermuda Companies Act 1981). Зазначений закон створює правову можливість для застосування механізму кумулятивного голосування в порядку, передбачену корпоративними документами (byelaws) — Art. 77, Bermuda Companies Act 1981, «Voting at meetings». Теза про те, що саме акціонери (або їхні уповноважені представники), реалізуючи права власності на акції, беруть участь і голосують на загальних зборах, не потребує додаткового тлумачення.

Європейська судова практика в галузі санкцій вирізняється послідовним пріоритетом економічної субстанції над формальним правовим титулом (substance over form, economic benefit, control). Згідно з усталеною позицією

Суду Європейського Союзу (CJEU), особа, яка зберігає можливість отримувати доходи чи іншу економічну вигоду від активу або здійснювати ефективний контроль над ним, вважається його реальним власником (або особою, яка «controls» актив) у сенсі санкційного законодавства, незалежно від використання номінальних власників, трастів чи інших юридичних конструкцій (справи щодо трастів C-483/23, C-428/24, C-476/24, рішення від 21 травня 2026 р., Danish beneficial owner cases, наприклад, C-115/16 від 26 лютого 2019 р. та ін.). Такий підхід слугує ефективному запобіганню обходу обмежувальних заходів

Корпоративне правило кумулятивного голосування, за наявності сукупної частки щонайменше 53,4% голосів, дозволяє LetterOne, а отже й російським олігархам, які перебувають під санкціями, забезпечувати вирішальний вплив на формування Ради директорів VEON — як безпосередньо (зокрема, М. Фрідман обіймав відповідну посаду до березня 2022 року), так і через призначених ними представників. Відповідна інформація оприлюднена в Річному звіті VEON за 2025 рік, поданому 16 березня 2026 року до Комісії з цінних паперів та бірж США (SEC).

LetterOne і російські підсанкційні олігархи, завдяки володінню контрольним пакетом акцій VEON Ltd, мають прямиий вирішальний вплив на ПрАТ «Київстар» на рівні фактично окремого контролюючого акціонера.

Щодо так званої «материнської» компанії «Київстар» та поширення інформації, зокрема українськими високопосадовцями, включно з Прем'єр-міністром України, про так званий «лістинг» українського «Київстару» на NASDAQ. Насправді «материнська» компанія Kyivstar Group Ltd. зареєстрована лише 07 березня 2025 року і знову ж таки на Бермудах, Свідцтво про реєстрацію Kyivstar Group Ltd. розміщено у вільному доступі на офіційному сайті Комісії з цінних паперів і бірж США.

Структура власності цієї публічної компанії теж прозора і загальнодоступна. Згідно звітності, поданої до Комісії з цінних паперів та бірж США, Form20-F, за станом на 01 березня 2026 року власниками Kyivstar Group Ltd. є:

Очевидно, юридичного зв'язку між ПрАТ «Київстар» і новоствореною бермудською компанією Kyivstar Group Ltd. не існує. Чергова брехлива історія від московських олігархів

про нібито «лістинг» українського «Київстар» на Нью-Йоркській фондовій біржі.

Компанія VEON дійсно створила нову інвестиційну структуру Kyivstar Group Ltd., акції якої, як нібито дотичні до ПрАТ «Київстар», почали торгуватися на біржі NASDAQ 15 серпня 2025 року. Згідно з публічною звітністю, у зв'язку з лістингом Kyivstar Group Ltd. на біржі Nasdaq (Nasdaq: KYIV), компанія прагнула залучити до 200 млн доларів під час свого дебюту на американському ринку.

VEON Ltd. зберегла 83,6% Kyivstar Group Ltd., тоді як орієнтовно 15% акцій перебувають у вільному обігу — public float. Водночас VEON Ltd., будучи компанією, зареєстрованою на Бермудських островах, здійснює біржовий лістинг через власні ADS (American Depositary Shares) — американські депозитарні розписки, що підтверджують право власності на акції іноземної компанії (Nasdaq: VEON).

Виникають обґрунтовані сумніви щодо можливості додавання вартості ПрАТ «Київстар» до ринкової (біржової) вартості ADS VEON Ltd. без ризику подвійного обліку. Цей аспект потенційно становить методологічно значущу проблему, яка може потребувати окремого дослідження, а також свідчити про імовірні особливості застосованих підходів до здійснення торгових операцій окремими учасниками фондового ринку США (scammy trading habits).

Станом на 21 лютого 2022 року (до початку повномасштабної війни в Україні) ринкова капіталізація VEON Ltd. становила близько 0,7 млрд дол. США (ціна ADS — 9,8 дол. США). Станом на 24 травня 2026 року вона зросла до приблизно 4,2 млрд дол. США (ціна ADS — 56,41 дол. США).

Таким чином, в умовах війни в Україні, ринкова капіталізація компанії VEON Ltd. збільшилася на близько 3,5 млрд дол. США. Частка цього зростання, що припадає на LetterOne і яка вже тривалий час мала б належати Україні, становить приблизно 2,24 млрд дол. США.

Наведені показники, зокрема, ілюструють масштаби приросту вартості активів російських підсанкційних олігархів, забезпеченого використанням належного їм українського активу — ПрАТ «Київстар» — та механізмів залучення капіталу через американський фондовий ринок Nasdaq. У сукупності з іншими обставинами зазначене питання може потребувати уваги українських судових органів у справах за участю ПрАТ «Київстар», а також становити предмет інтересу з боку іноземних регуляторних органів (SEC).

Для вітчизняних суддів важливим аргументом для визнання права власності підсанкційних осіб на українські активи має стати застосування концепції «спростовної презумпції» (rebuttable presumption). В контексті санкцій — це правовий принцип, згідно з яким факт вважається правдивим, але презумпція може бути оскаржена і скасована шляхом надання доказів протилежного. Це означає, що тягар доведення перекладається на фізичну або юридичну особу, проти якої запроваджено санкції, щоб продемонструвати, чому презумпція не повинна застосовуватися. В нашому випадку, право власності підсанкційних осіб на акції ПрАТ «Київстар» вважається встановленим. Підсанкційні особи не обмежені в своєму праві на спростування в судовому порядку правомірності застосування обмежувальних заходів, в тому числі конфіскації належних їм акцій «Київстар».

Суд Європейського Союзу у своєму нещодавньому рішенні у справі C-84/24 від 12 березня 2026 року підтвердив застосування спростовної презумпції щодо осіб, включених до санкційного списку. Суд постановив, що володіння 50% акцій компанії дає підстави для презумпції контролю, що поширюється не лише на саму компанію, а й на її кошти та економічні ресурси. Відповідно, тягар доказування перекладається на фізичну або юридичну особу, щодо якої застосовано обмежувальні заходи, і вона зобов'язана довести, що ця презумпція не повинна застосовуватися.

Крім того, у справі C-465/24 від 12 березня 2026 року Суд постановив, що заморожування коштів абсолютно та безумовно унеможливує участь власника депозитарних розписок — юридична особа, на яку накладено санкції, володіє 41,82% — або будь-якої особи чи організації, пов'язаної з цим власником, у загальних зборах акціонерів та голосування на цих зборах. Здійснення прав на участь та голосування на зборах власників таких сертифікатів, що випливають із цих сертифікатів, є актом використання цих сертифікатів, який має класифікуватися як «використання коштів». Дійсно, реалізація цих прав призводить до прийняття зборами власників цих цінних паперів рішень, які неминуче впливають на стан і функціонування компанії, а отже, принаймні опосередковано, на її вартість і, відповідно, на оціночну вартість акцій або депозитарних розписок, що перебувають у володінні особи, на яку накладено санкції.

Оновлений Верховний Суд, діяльність якого ґрунтується на так званих «західних правових стандартах», розпочав функціонування у 2017 році. Після проведення судової реформи та реформування органів суддівського вряду-

вання, здійснених за активної участі партнерів з Європейського Союзу, Великої Британії, США та Канади, Верховний Суд став одним із ключових символів міжнародної підтримки процесу зміцнення судової влади в Україні. Міжнародна участь поширилася також на структуру суддівського врядування, у межах яких міжнародні експерти брали участь у процедурах добору та оцінювання суддів як складової ширших інституційних реформ.

За таких умов можна було б очікувати формування високого рівня довіри до неупередженості та професійності українських суддів. Однак на тлі задокументованих історій корупційних скандалів така довіра, цілком закономірно, залишається обмеженою. Зокрема, у травні 2023 року Голову Верховного Суду України було затримано в межах розслідування справи про хабарництво, пов'язаної з українським олігархом, який, за даними слідства, намагався підкупити суд з метою збереження контролю над акціями гірничодобувної компанії. Попри те, що Голова Верховного Суду був не єдиним фігурантом цієї справи, інші судді, причетні до розслідування, продовжують обіймати свої посади. Водночас Національне антикорупційне бюро України, здійснюючи відповідні слідчі та процесуальні дії в межах цього провадження, рівно через три роки, вже в травні 2026 року, кільком іншим суддям вручило підозри. Наразі ці особи все ще залишаються суддями Верховного Суду.

Зазначені обставини, безсумнівно, матимуть суттєве значення для міжнародних партнерів, зокрема для Суду Справедливості Європейського Союзу. Слід визнати, що Верховний Суд України остаточно скомпрометований.

Санкційна політика України забезпечена законодавчими механізмами конфіскації активів, її практична реалізація характеризу-

ється вибірковістю та непослідовністю. Незважаючи на широку суспільну підтримку обмеження права власності на стратегічні активи для осіб, пов'язаних із Російською Федерацією, низка особливо цінних і стратегічно важливих активів продовжує перебувати під їхнім фактичним контролем, тоді як придбання нових активів активно триває.

Судові рішення щодо скасування арештів активів, затягування передачі права власності на об'єкти критичної інфраструктури, сприяння судової влади в захопленні українських земель, а також випадки фактичного захисту активів від примусового стягнення на тлі резонансних корупційних скандалів у сукупності свідчать про наявність інституційних вразливостей у функціонуванні сучасної системи державного управління України.

Порівняльні приклади з інших юрисдикцій, зокрема практика застосування у Великій Британії Закону про національну безпеку та інвестиції, а також чіткі правові позиції Суду справедливості Європейського Союзу (С-465/24, 2026; С-84/24, 2026), демонструють можливість рішучого та послідовного застосування санкцій навіть у справах, що стосуються складних структур власності та транснаціональних корпорацій.

Водночас українська судова практика, зокрема у справах № 926/844/25, № 926/814/25, № 926/3602/23, № 926/3604/23 та № 926/3616/23, свідчить про прямо протилежні тенденції. У судовій практиці господарських судів різних інстанцій простежується неоднорідний підхід, за якого численні правочини щодо набуття українських земель в інтересах російських підсанкційних осіб продовжують визнаватися та підтримуватися судами, що свідчить про фрагментарність та недостатню уніфікацію підходів до санкційного комплаєнсу в національній судовій системі.

Принципи санкційного комплаєнсу фактично залишаються недостатньо інтегрованими у практику діяльності судів України. Це, своєю чергою, засвідчує відсутність достатньої політичної волі та інституційної добросовісності у сфері реалізації санкційної політики держави.

Система реалізації санкцій в Україні вже містить необхідний законодавчий інструментарій, однак потребує забезпечення прозорого врядування, послідовної судової практики та належної координації між державними інституціями. Гарантування ефективного, послідовного та неупередженого застосування санкційного законодавства є необхідною передумовою для підтримання суспільної довіри та забезпечення національної безпеки держави.

Відрізняємо колаборацію від несанкціонованого поширення інформації

Верховний Суд підтвердив, що *представнику рф є колабораційною діяльністю за ч. 7 ст. 111-1 КК, а не просто несанкціонованим поширенням інформації. Допомога агресору у веденні бойових дій включає надання значущих даних, що свідомо завдають шкоди ЗСУ, що виключає перекваліфікацію на м'якшу статтю 114-2 КК.*

Так, 2 квітня 2026 року, Колегія суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду у справі № 202/14884/23 залишив без задоволення касаційну скаргу захисниці, що просила перекваліфікувати діяння засудженої з ч. 7 ст. 111-1 на ч. 2 ст. 114-2 КК. Обвинувачена за допомогою встановленого на її мобільному телефоні месенджера «Telegram» відправила на обліковий запис абонента, що належить військовослужбовцю російської федерації, інформацію про розташування підрозділів Збройних Сил України. Вироком районного суду, залишеним без змін ухвалою апеляційного суду, її засуджено за ч. 7 ст. 111-1 КК (Колабораційна діяльність).

У касаційній скаргі захисниця зазначала, що діяння засудженої, яке полягає в поширенні інформації про розташування військових формувань України за можливості їх ідентифікації на місцевості, відповідає диспозиції ч. 2 ст. 114-2 КК (Несанкціоноване поширення інформації). Верховний Суд вказав, що засуджена знала про належність військовослужбовця рф до збройного формування, створеного на тимчасово окупованій території, і свідомо передавала йому інформацію, яка становить військовий інтерес для держави-агресора.

Аргументи захисника про те, що вчинки засудженої не можна вважати допомогою у веденні бойових дій, є неспроможними, адже за змістом чинного законодавства така допомога охоплює дії не тільки фізичного, але й інформаційного характеру, як-от передача ворогові військово значущих відомостей. При цьому винна особа не може не усвідомлювати, що внаслідок таких дій буде завдано шкоди підрозділам ЗСУ, які захи-

щають незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України.

Також Суд не визнав слушними міркування щодо наявності в діянні засудженої ознак кримінального правопорушення за ч. 2 ст. 114-2 КК. Вказаною нормою передбачено відповідальність за несанкціоноване поширення в умовах воєнного стану інформації про переміщення, рух чи розташування ЗСУ за можливості їх ідентифікації на місцевості. Натомість ч. 7 ст. 111-1 КК встановлено караність за надання допомоги у веденні бойових дій проти ЗСУ. Така діяльність як елемент співпраці з представником держави-агресора може бути в різних формах, зокрема і наданні йому потрібної інформації.

У цій справі встановлено, що, неодноразово спілкуючись із представником рф (військовослужбовцем), засуджена надавала йому запитувану інформацію і в такий спосіб допомагала ворогу у веденні бойових дій. Отже, окреслена ситуація не охоплюється диспозицією ч. 2 ст. 114-2 КК. Застосований юридичний підхід узгоджується з позицією об'єднаної палати Суду щодо значення форми колабораціонізму для юридичної оцінки діянь за ст. 111-1 КК (постанова від 1 грудня 2025 р. у справі № 638/18926/23). Тому за встановлених фактичних обставин кримінального провадження Верховний Суд визнав діяння засудженої правильно кваліфікованими за ч. 7 ст. 111-1 КК.

Підготувала **Ольга КОВАЛЬСЬКА**,
за матеріалами LexInform

Фінансування Нацполіції

Кабмін осучаснив розмір грошового забезпечення

Новою ст. 94-1 Закону України «Про Національну поліцію» встановлено, що грошове забезпечення поліцейських повинно забезпечувати достатні матеріальні умови для належного виконання службових обов'язків з урахуванням характеру, інтенсивності та небезпечності роботи. Це має забезпечувати добір до поліції кваліфікованих кадрів, стимулювати досягнення високих результатів у службовій діяльності, компенсувати фізичні та інтелектуальні затрати працівників поліції.

Умови та розміри грошового забезпечення поліцейських визначає Кабінет Міністрів України. Грошове забезпечення поліцейських (крім курсантів (слухачів) закладів освіти зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських) із розрахунку на місяць не може становити менше 10 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого на 1 січня календарного року. Порядок виплати грошового забезпечення визначає Міністр внутрішніх справ України.

Грошове забезпечення поліцейських складається з: 1) посадового окладу, 2) окладу за спеціальним званням, 3) надбавки за вислугу років, 4) премії, 5) інших видів грошового забезпечення поліцейських (у тому числі постійного характеру та одноразові), визначених Кабінетом Міністрів України.

Додаткова винагорода військовослужбовцям, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану не включається до складу грошового забезпечення для обрахування одноразової допомоги при звільненні зі служби.

Поліцейські, відряджені до інших органів державної влади, установ, організацій та прикомандировані відповідно до цього Закону, отримують грошове забезпечення на умовах та в розмірі, визначених Кабінетом Міністрів України.

За поліцейськими, які тимчасово проходять службу за межами України, зберігається виплата грошового забезпечення в національній валюті а винагорода виплачується в іноземній валюті за нормами й в порядку, що визначає Кабінет Міністрів України.

За поліцейськими, захопленими у полон або заручниками, а також інтернованими у нейтральних державах або зниклими безвісти за особливих обставин, зберігаються виплати в розмірі посадового окладу за останнім місцем проходження служби, окладу за спеціальним званням, надбавки за вислугу років, інших щомісячних додаткових видів грошового забезпечення постійного характеру та інших видів грошового забезпечення (додаткові та інші види грошового забезпечення). Сім'ям таких поліцейських щомісячно виплачується грошове забезпе-

чення, в тому числі додаткові та інші види грошового забезпечення, у порядку, визначеному Міністром внутрішніх справ України.

Грошове забезпечення виплачується таким членам сім'ї поліцейського: дружині (чоловіку), а в разі її (його) відсутності — повнолітнім дітям, які проживають з поліцейським, або законним представникам (опікунам, піклувальникам) чи усиновлювачам неповнолітніх дітей (осіб з інвалідністю з дитинства — незалежно від їх віку) поліцейського, а також особам, які перебувають на утриманні поліцейського, або батькам поліцейського рівними частками, якщо поліцейський не перебуває у шлюбі та не має дітей.

Виплата грошового забезпечення членам сім'ї поліцейського здійснюється до повного з'ясування обставин захоплення поліцейського в полон або заручником, інтернування або його звільнення, або визнання поліцейського безвісно відсутнім чи оголошення померлим у встановленому законом порядку.

У разі індексації грошового забезпечення, в тому числі додаткового та інших видів грошового забезпечення поліцейських, грошове забезпечення членам сімей поліцейських, захоплених у полон або заручниками, інтернованих у нейтральних державах або зниклих безвісти за особливих обставин, а також визнаних безвісно відсутніми чи оголошених померлими у встановленому законом порядку, виплачується з урахуванням такої індексації з дня прийняття рішення про проведення такої індексації. Порядок та умови перерахунку розміру грошового забезпечення, в тому числі додаткового та інших видів грошового забезпечення поліцейських, встановлює Кабінет Міністрів України.

Дія цієї частини не поширюється на поліцейських, які добровільно здалися в полон або самовільно залишили місце служби. Грошове забезпечення поліцейських індексується відповідно до закону. Закон набирає чинності з 1 січня 2027 року.

Підготовлено за матеріалами ВРУ

■ ПРАВА ЛЮДИНИ

Що таке мобінг?

Дії роботодавця щодо зміни робочого місця, посади, розміру оплати праці, вчинені в порядку, встановленому трудовим законодавством, колективним або трудовим договором, не є мобінгом (цькуванням). Незгода працівника з такими рішеннями роботодавця сама по собі не свідчить про систематичний психологічний чи економічний тиск, спрямований на приниження його честі, гідності або ділової репутації.

Таких висновків дійшов Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду. У справі, що переглядалася, позивачка звернулася до суду з позовом про встановлення факту мобінгу з боку роботодавця. Вважала, що систематичні дії роботодавця, спрямовані на її звільнення (після кожного звільнення позивачка поновлювалася на роботі за рішеннями судів), погіршення умов праці та зменшення виплат, мають характер мобінгу, оскільки створювали щодо неї ворожу та принизливу атмосферу.

Суди відмовили в задоволенні позову, посилаючись на те, що позивачка не довела обгрунтованості своїх позовних вимог. Викладені нею факти, які вона пов'язує з мобінгом, ґрунтуються саме на її незгоді з діями та рішеннями роботодавця, проте не свідчать про обмеження її прав і свобод.

КЦС ВС, залишаючи касаційну скаргу позивачки без задоволення, а оскаржені нею судові рішення — без змін, зробив такі правові висновки. У ст. 2-2 КЗпП України наведено визначення мобінгу (цькування) та його складові. Згідно з практикою Європейського суду з прав людини з метою з'ясування обставин існування дискримінації в конкретній ситуації застосовується триступеневий тест: по-перше, виявлення двох категорій осіб, які є порівнюваними та відмінними, оскільки відповідно до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод дискримінація передбачає належність людини до певної групи; по-друге, встановлення, чи дійсно члени цих двох груп оцінюються по-різному; і, по-третє, якщо так, то чи для цього є об'єктивні, обгрунтовані підстави. Факт дискримінації може бути встановлений лише у випадку, коли розрізнення у ставленні до особи мотивоване притаманною їй певною персональною ознакою.

КЦС ВС наголосив, що зміна робочого місця, посади або розміру оплати праці в порядку, встановленому законодавством, колективним або трудовим договором, не вважаються мобінгом. А встановлення надбавок і премій є правом, а не обов'язком керівника. Оскільки це виплати індивідуального характеру, їх розмір залежить від особистого внеску працівника, тому різниця в сумах заохочення не є доказом тиску на працівника. КЦС ВС зазначив, що доказування факту мобінгу не може ґрунтуватися на припущеннях. Позивачка не надала доказів того, що керівництво діяло з метою саме приниження її гідності, а його дії не були частиною звичайної організації праці.

Суд касаційної інстанції визнав необгрунтованими доводи позивачки щодо врахування її звільнень у 2018 та 2020 роках як доказ систематичного мобінгу, оскільки Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання та протидії мобінгу (цькуванню)» набрав чинності лише у 2022 році і, відповідно до ст. 58 Конституції України, не має зворотної дії в часі.

Підготував **Василь ГОРБЕНКО**,
за матеріалами ВС

■ АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО

Оскарження податкових повідомлень-рішень

Успорах щодо оскарження податкових повідомлень-рішень сам по собі факт їх направлення контролюючим органом за податковою адресою платника не є достатньою підставою для висновку про пропуск строку звернення до суду. Для вирішення цього питання суд повинен встановити, коли особа фактично дізналася або об'єктивно могла дізнатися про прийняття такого рішення. Такого висновку дійшов Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду.

Податковий орган за результатами фактичної перевірки фізичної особи — підприємця прийняв два податкові повідомлення-рішення та направив їх рекомендованим листом на податкову адресу платника в м. Харкові. Поштове відправлення було повернено контролюючому органу після закінчення строку зберігання.

Підприємець звернувся до суду з позовом про скасування податкових повідомлень-рішень, зазначаючи, що дізнався про їх існування лише після отримання матеріалів перевірки у відповідь на адвокатський запит. Також він посилався на вимушений виїзд із Харкова через ракетні обстріли та неможливість отримувати поштову кореспонденцію за податковою адресою.

Суд першої інстанції після відкриття провадження залишив позов без розгляду у зв'язку з пропуском строку звернення до суду, вважаючи, що податкові повідомлення-рішення були належним чином вручені відповідно до вимог Податкового кодексу України (податкові повідомлення-рішення були направлені на податкову адресу платника рекомендованим листом і повернулися контролюючому органу після закінчення строку зберігання, що є достатнім для визнання рішень врученими). Апеляційний суд погодився з таким висновком.

Верховний Суд скасував ухвалу суду першої інстанції та постанову апеляційного суду і направив справу на новий розгляд до суду першої інстанції.

Суд зазначив, що під час вирішення питання про дотримання строку звернення до адміністративного суду необхідно встановити не лише факт направлення податкового повідомлення-рішення відповідно до вимог ПК України, а й момент, коли особа фактично дізналася або повинна була дізнатися про порушення своїх прав.

Сам по собі факт направлення податкових повідомлень-рішень рекомендованим листом за податковою адресою не є безумовним доказом того, що платник реально міг дізнатися про їх існування.

Умови воєнного стану, переїзд через обстріли, відсутність фактичного отримання кореспонденції та момент реального ознайомлення з податковими повідомленнями-рішеннями (у тому числі через адвокатський запит) потребують ретельної перевірки та оцінки судом.

Суд підкреслив, що висновок про пропуск строку звернення до суду не може ґрунтуватися виключно на формальному підтвердженні направлення кореспонденції. Надмірний формалізм при вирішенні питання про дотримання строку звернення до суду (лише факт направлення рекомендованого листа) суперечить принципу офіційного з'ясування всіх обставин справи та завданню адміністративного судочинства щодо ефективного захисту прав особи.

Безпека дорожнього руху — питання національної безпеки:

Громадськість вимагає системних змін

Щороку дорожньо-транспортні пригоди забирають в Україні тисячі життів, а перевищення швидкості залишається головною причиною смертельних аварій. Саме цьому була присвячена пресконференція «Зупинити смерті на дорогах: громадськість вимагає від влади невідкладних рішень для безпеки українців», що відбулася 11 червня в агентстві «Укрінформ», передає Центр громадянського представництва «Життя».

Поштовхом до суспільної дискусії стала трагедія, яка сталася 5 червня 2026 року в Києві біля Караваєвих Дач. Водій автомобіля на великій швидкості виїхав у пішохідну зону та підземний перехід. На місці загинули четверо людей: жінка, 12-річний Григорій Глушич та двоє поліцейських віком 21 і 24 роки. Ще троє осіб отримали тяжкі травми.

Після трагедії батько загиблого хлопчика, військовослужбовець Олексій Глушич, ініціював електронну петицію до Президента України із закликом невідкладно ухвалити та реалізувати рішення, здатні суттєво зменшити смертність і травматизм на дорогах. Перед початком пресконференції Олексій отримав повідомлення про відмову в її реєстрації з пропозицією перенаправити її до Кабінету Міністрів України.

«Я дуже боюся, що нинішній суспільний резонанс призведе лише до косметичних змін. Так не має статися. Я звертаюся до Президента України, безпека дорожнього руху — це питання національної безпеки. Якщо щороку на дорогах України гине стільки людей, що ці цифри можна порівнювати з втратами від війни, то це проблема не лише окремого міністерства чи відомства. Я закликаю Вас взяти це питання під особистий контроль і забезпечити негайні системні комплексні зміни для збереження людських життів на дорогах України», — наголосив Олексій Глушич.

Петиція «Зупинити смерті на дорогах: закликаємо до невідкладних рішень для безпеки українців» буде доопрацьована та повторно зареєстрована на сайті петицій Президента України. Безпека дорожнього руху є питанням національної безпеки, а Президент як Глава держави та суб'єкт права законодавчої ініціативи має відіграти ключову роль у просуванні необхідних змін.

Мати Григорія, Олександра Терлецька, закликала владу поставити людське життя в центр державної політики. «Ми хочемо, щоб Президент почув цей запит суспільства і відреагував на нього. У цю петицію вкладено наш біль, нашу любов до сина і працю багатьох людей, які прагнуть змін. Ми готові її доопрацьовувати й подавати знову, аби жодна родина більше не пережила такого горя», — сказала вона.

Батьки вимагають простих речей: щоб водії, які систематично порушують правила, втрачали право керувати автомобілем; щоб за смертельні ДТП було реальне покарання, а не умовні строки; щоб перевищення швидкості перестало бути «дрібним порушенням».

На сьогодні надмірна швидкість залишається вбивцею №1 на дорозі. Понад половина смертельних ДТП є наслідком перевищення швидкості. У Парламенті вже зареєстровано законопроекти, які передбачають врегулювання швидкості та посилення відповідальності за системні порушення, які сьогодні караються символічно.

«В умовах повномасштабної війни ми не маємо права втрачати жодне життя, яке можна зберегти. Усі ДТП та аварії можна попередити — законами та інфраструктурою. Тому у мене прохання до правоохоронного комітету та всіх, хто голосуватиме: поставте людське життя вище за політичний комфорт», — зазначила директорка Центру демократії та верховенства права Олеся Холопик.

Учасники пресконференції закликали Президента України, Уряд та Верховну Раду невідкладно ухвалити зміни в законодавстві, необхідні для зменшення смертності на дорогах та посилення відповідальності за

порушення ПДР, а медіа — продовжувати привертати увагу до проблеми та контролювати виконання обіцянок щодо підвищення безпеки дорожнього руху.

Щодня в Україні внаслідок дорожньо-транспортних пригод гине в середньому дев'ять людей, абсолютній більшості таких смертей можна запобігти. Лише за 2025 рік в Україні в ДТП загинули 3 тисячі 249 людей та ще 31 898 отримали травми. Особливо болючими є втрати серед дітей. За період повномасштабного вторгнення, з 2022 по 2025 рік, на дорогах України загинули 678 дітей. Лише у 2025 році життя втратили 202 дитини, що на 12% більше, ніж роком раніше.

За інформацією правоохоронних органів, водій, який спричинив ДТП, раніше неодноразово притягувався до відповідальності за порушення Правил дорожнього руху. За ним було зафіксовано 39 порушень ПДР, переважна більшість яких стосувалася перевищення швидкості.

Нагадуємо, що після трагедії 5 червня Уряд України вже заявив про підготовку комплексу рішень у сфері безпеки дорожнього руху. Безпека дорожнього руху — це питання національної безпеки, демографічного майбутнього держави та збереження людського потенціалу країни.

Підготовлено за матеріалами ЦГП «Життя».

«Електронна товарно-транспортна накладна» у законі

Набрала чинності постанова Кабінету Міністрів України від 4 червня 2026 р. № 720, якою відповідно до ч. 2 ст. 6 Закону України «Про автомобільний транспорт» встановлено, що:

1) впровадження товарно-транспортної накладної в електронній формі у сфері внутрішніх вантажних перевезень здійснюється з використанням системи електронного документообігу «Електронна товарно-транспортна накладна»;

2) системою електронного документообігу «Електронна товарно-транспортна накладна» (система е-ТТН) є інформаційно-комунікаційна система, що забезпечує обробку інформації щодо товарно-транспортної накладної в електронній формі, оснащена механізмами безпеки та захисту інформації від її втрати, неправильного використання і змін. Вона складається з бази даних товарно-транспортної накладної в електронній формі та програмних засобів, призначених для обміну даними та взаємодії з платформами електронного документообігу та іншими інформаційними, електронними комунікаційними чи інформаційно-комунікаційними системами;

3) власником майнових прав на систему е-ТТН є держава в особі Міністерства розвитку громад та територій, яке є відповідальним за її впровадження та використання користувачами системи е-ТТН. Володільцем інформації, що обробляється в системі е-ТТН, є Міністерство розвитку громад та територій;

4) користувачами системи е-ТТН є оператор платформи електронного документообігу, Державна служба з безпеки на транспорті, Міністерство внутрішніх справ, Національна поліція, Державна податкова служба, Державна служба з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів;

5) оператором платформи електронного документообігу є суб'єкт господарювання, зареєстрований в установленому законом порядку на території України, що надає учасникам транспортного процесу доступ до використання платформи електронного документообігу, пройшов процедуру приєднання до системи е-ТТН та уклав договір про надання доступу до системи е-ТТН із технічним адміністратором системи е-ТТН;

6) платформою електронного документообігу є онлайн-сервіс та/або програмне забезпечення оператора платформи електронного документообігу, призначені для створення, обміну, підписання та зберігання товарно-транспортної накладної в електронній формі учасниками транспортного процесу;

7) учасником транспортного процесу є особа, яка з використанням платформи електронного документообігу оператора платформи електронного документообігу створює та/або підписує товарно-транспортну накладну в електронній формі, а саме: водій, вантажовідправник, автомобільний перевізник, вантажоодержувач, експедитор (транспортний експедитор), інший учасник транспортного процесу, що надає (виконує) послуги (роботи), віднесені до комплексу допоміжних операцій, пов'язаних із внутрішніми вантажними перевезеннями;

8) технічним адміністратором системи е-ТТН є державне підприємство «Галузевий центр цифровізації та кібербезпеки», що належить до сфери управління Міністерства розвитку громад та територій і забезпечує розроблення, створення, модернізацію, розвиток, впровадження, адміністрування, супроводження та забезпечення функціонування системи е-ТТН, супроводження програмного забезпечення системи е-ТТН, відповідає за технічне, технологічне та комунікаційне забезпечення системи е-ТТН, збереження та захист інформації (даних) у системі е-ТТН;

9) доступ до системи е-ТТН здійснюється на підставі договору про надання доступу до системи е-ТТН на безоплатній основі, що укладається технічним адміністратором системи е-ТТН із користувачем системи е-ТТН, та на підставі договору про надання доступу до систе-

ми е-ТТН на платній основі, укладеного з оператором платформи електронного документообігу;

10) фінансовою забезпечення функціонування системи електронного документообігу електронна товарно-транспортна накладна у сфері внутрішніх вантажних перевезень здійснюється за рахунок міжнародної технічної безповоротної фінансової допомоги міжнародних організацій в рамках програм допомоги і грантів Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ, а також за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством.

Державна служба з безпеки на транспорті здійснює визначені законодавством повноваження з перевірки товарно-транспортної накладної в електронній формі, що оформлені з використанням системи е-ТТН, відповідно до порядку функціонування системи електронного документообігу «Електронна товарно-транспортна накладна», затвердженого Міністерством розвитку громад та територій протягом трьох місяців з дня набрання чинності цією постановою, доручено затвердити порядок функціонування системи електронного документообігу «Електронна товарно-транспортна накладна».

Підготувала Оксана ГРИГОРЕНКО,
за матеріалами LexInform

Україна змінить світ

Юваль Ной Харарі розповів про те, як війна в Україні змінить світ (автор світового бестселера «Людина Розумна. Історія людства від минулого до майбутнього»).

Глобальний порядок, побудований поколіннями, який створив найбільш мирну і процвітаючу епоху в історії людства, знаходиться в небезпеці. З 1945 року ніколи не було такого випадку, щоб країна з міжнародним визнанням стала об'єктом знищення через зовнішнє вторгнення. Саддам Хусейн намагався зробити це з Кувейтом. Але йому не вдалося.

Всі імперії — Монгольська, Османська, Царська Русь — постійно захоплювали країни й підкорювали їх. Це припинилося. Менталітет людини змінився. За тривалий період історії найбільшими витратами кожного короля, імператора чи султана була армія: кошти витрачалися на фортеці, армії, флот. Але за останнє десятиліття, на початку XXI століття, середні витрати урядів на військо — мова не тільки про Європу, але й про весь світ — у середньому 6% бюджету. Уряди витрачають набагато більше на освіту, охорону здоров'я та соціальні кошти. Все це стало можливим завдяки миру в останні кілька десятиліть. Ми, звичайно, не про абсолютний світ. Я живу на Близькому Сході і знаю, що насильство та конфлікти ніде не поділися. Але ті конфлікти, які існували до 1945 року, зовсім інші. Тепер все під загрозою, бо путін порушив найбільше табу міжнародного порядку світової системи. Він намагається знищити окрему країну, цілу націю. Україна на передовій боротьби за свободу у всьому світі!

Країни в різних куточках світу, а не тільки в Європі, будуть змушені подвоїти витрати на оборону. Так, Німеччина та Японія вже оголосили про подвоєння своїх оборонних бюджетів. Якщо країна збільшить оборонний бюджет, її сусіди, відчуваючи тривогу, зроблять те саме. Замість фінансування вчителів, медсестер, соціальних працівників, більшість світу піде за прикладом росії, витрачаючи гроші на танки, ракети та кіберзброю. Фіаско путіна, на яке, ми сподіваємося, відповідає не тільки інтересам України чи її найближчих сусідів. Це в інтересах кожної людини на Землі.

Одна з найгірших речей у цій війні — це те, що війна народилася як фантазія в свідомості однієї людини. Починалася як війна путіна. Але з кожним наступним днем війни він сів зерна ненависті та насилля

серед мільйонів розумів. Зараз ця війна все більше перетворюється на війну народів, війну людей.

Війна — це поганий спосіб створити зміни. Але саме так створюються ці зміни. Епоха миру і процвітання, про яку він говорив раніше, значною мірою була реакцією на страшні війни XX століття. І було усвідомлення, що якщо так буде продовжуватися, людство самознищиться. Одна з найбільш гнітючих речей у цій війні — здається, що ми вже повинні засвоїти цей урок. Але виявляється, що ми цього уроку не засвоїли. Мені соромно за те, як поводить моя країна (Ізраїль) в цій ситуації (боїться зруйнувати відносини з росією).

Європа об'єдналася так, що неможливо було уявити. Фінляндія та Швеція приєдналася до НАТО і відправляють зброю Україні. Швейцарія вводить санкції. Гігантські корпорації виводять свої інвестиції з росії. Багато чого відбувається тому, що всі це бачать: Україна воює голими руками проти російських танків. Вони думають: «Я теж можу щось зробити, щоб це виправити». На глибшому рівні Україна демонструє важливі уроки для людей у всьому світі. Націоналізм і лібералізм не мають протиріч. Захід останні роки пройшов культурну війну між лівими та правими, між лібералами та консерваторами. У цьому суперечному протиріччі треба було обирати між патріотом чи лібералом. Зараз українці вчать увесь світ: це фальшива дихотомія. Українці борються як за національну незалежність, так і за можливість будувати вільне та ліберальне суспільство. Насправді націоналізм і лібералізм дуже часто йдуть поруч, бо ідея свободи об'єднана.

Сподіваюсь, що люди в Британії, США, інших країнах будуть дивитися на те, що відбувається в Україні й отримують ці уроки. Якщо брати економіку, то економіка росії менша ніж в Італії. До війни обсяг російської економіки становив \$1,5 трлн (Техас у 2 рази багатший за росію, Каліфорнія у 3 рази), а обсяг економіки Італії — \$1,9 трлн. Обсяг економіки ЄС та США становить \$15 трлн.

Якщо Захід закінчить громадянську війну і залишиться об'єднаним, він не має боїтися росії, Китаю чи когось іншого у світі.

У всьому світі гроші самі по собі — це культурна ідея. Останнім часом ми це зрозуміли. Накопичуйте сотні мільйонів доларів, готуйтеся роками до війни й подивіться, як фінансова система (росія) може просто заморозити. Економіка не незалежна, окрема від культури, окрема від філософії, окрема від ідей у свідомості.

Росіяни продовжують говорити про те, що їм загрожує НАТО, що вони його бояться. Але немає причин боятися НАТО. Це наратив тільки російської пропаганди. Який член НАТО думає про вторгнення в росію? Німеччина чи Франція? Це кумедна штука. Реальна загроза для росії в геополітичному сенсі йде зі Сходу, а не від Заходу. На схід від Уральських гір проживає близько 30-40 мільйонів осіб і тут є величезна кількість територій і ресурсів: нафти, газу, золота. Це важлива територія для китайських інтересів, яка стає переважною силою. Китай навряд чи вторгнеться у росію, їм це не потрібно. Росія стає слабкою та ізолюваною. Якби Китай почав говорити про ситуацію в Сибіру, на Далекому Сході РФ, в Центральній Азії, росія не змогла б протистояти. З усіма мріями путіна зробити росію величною знову, він зробить її провінцією Китайської імперії.

Весь світ із захопленням дивиться на мужність українського народу, який бореться не тільки за свою свободу, але й за захист досягнень людства. Майбутнє всіх нас залежить від України в багатьох сенсах. Сподіваюся, що народи, лідери, інші країни зроблять все від них залежне, щоб допомогти. Сподіваюсь особисто відвідати Україну, коли вона стане вільною, квітучою і демократичною.

Підготував **Лесь КУРІННИЙ**,
за матеріалами виступів Юваля
Ноя Харарі

Сучасний конфлікт в контексті історичних подій

Армія Крайова проти українського цивільного населення

Знищення села Сагринь та Грубешівська різанина (10 березня 1944 року) — є один із найбільших і найжорстокіших злочинів польського підпілля проти цивільних під час Другої світової війни. Загони АК під командуванням Зенона Яхимека разом із Батальйонами хлопськими (BCh) оточили та вщент спалили українське село Сагринь (нині територія Польщі), яке було осередком українського культурного й релігійного життя.

Кирило ТАТАРИНОВ,
історик, громадський діяч

Використовуючи запальні кулі, нападники розстрілювали людей у схованках, забивали сільськогосподарськими знаряддями, живцем кидали у вогонь та підірвали церкву, де намагалися сховатися селяни. За різними оцінками істориків, у Сагрині того дня було вбито від 800 до 1240 українців, серед яких понад 100 — діти. Того ж дня АК атакувала ще понад 10 навколишніх українських сіл, зокрема Березів, Ласків, Шиховичі, М'ягке та інші.

Трагедія села Павлокома (1–3 березня 1945 року) — злочин, вчинений уже наприкінці війни підрозділом АК під керівництвом поручника Юзефа Бісса («Вацлава») за підтримки польських селян із навколишніх хуторів. Польський загін оточив українське село Павлокома (Надсяння). Чоловіків, жінок та дітей зігнали до місцевої греко-католицької церкви. Після відбору та допитів українців групами виводили на місцеве кладовище, розстрілювали й скидали в задалегідь викопані ями. Було жорстоко вбито 366 українців, включно з немовлятами. Село практично припинило існування як український осередок.

Різанина в селі Пискоровичі (17–18 квітня 1945 року) — це кривавий епізод ліквідації українського населення на закруті річки Сян після відходу німецьких військ. Підрозділ колишньої АК (на той час частина підпілля вже трансформувалася в організацію «Національне військове об'єднання» (NZW) під командуванням Юзефа Задзерського («Курися») напав на село Пискоровичі. Українські селяни намагалися сховатися у приміщенні місцевої школи під захистом

підрозділу Червоної армії, проте радянські солдати залишили пост, і польські партизани влаштували бійню всередині будівлі. У школі та самому селі було розстріляно близько 350 українців.

Знищення села Верховина (6 червня 1945 року): спецпідрозділ так званої «Національної військової організації» (NSZ), утворений із колишніх бійців АК, під керівництвом капітана Мечислава Паздерського («Шарого») зайшов у село Верховина на Хелмщині під виглядом радянських військових. Вони провели каральну акцію, винищуючи місцевих мешканців за етнічною ознакою. Було вбито 194 українці, серед яких 65 дітей. Це один із чітко задокументованих випадків, де польські нападники залишили письмові звіти про «очищення території від українського елемента».

Каральні акції на Підляшші та Лемківщині (1944–1946 роки): окрім масштабних одноразових акцій, підрозділи АК та спорідненого польського підпілля здійснювали постійні рейди. Наприклад, у селі Завадка Морохівська у січні — березні 1946 року польські військові формування тричі влаштовували погроми, спалюючи хати та вбиваючи селян, щоб змусити решту депортуватися до СРСР. Загалом там було замордовано понад 70 цивільних осіб, а поселення спалено.

За різними оцінками істориків, у ході українсько-польського цивільного протистояння та каральних акцій польського підпілля (АК, BCh, NSZ) на території Холмщини, Надсяння та Підляшшя у період з 1943 по 1947 роки загинуло від 10

до 15 тисяч мирних українців. Ці події супроводжувалися спаленням сотень сіл, руйнуванням шкіл і храмів та масовим мародерством.

Тому ми маємо повне право вимагати від Варшави припинити звеличення Армії Крайової, адже її підрозділи на наших землях чинили відвертий терор проти мирного населення.

Постать Юзефа Пілсудського, чиім ім'ям у Польщі названі сотні вулиць, шкіл та університетів, є вкрай суперечливою. З одного боку, він уклав союз із Симоном Петлюрою у 1920 році (Варшавський договір) для спільної боротьби проти більшовиків. З іншого — його геополітичний проект «Міжмор'я» передбачав жорстке включення західноукраїнських земель до складу Польської держави, що повністю перекреслювало право українців на самовизначення.

Політика Пілсудського щодо українського населення Галичини, Волині, Полісся та Холмщини супроводжувалася діями, які сучасне міжнародне право класифікує як державні злочини, дискримінацію та етнічні репресії:

Порушення Варшавського договору та зрада УНР (Ризький мир, 1921 рік). Попри зобов'язання визнати незалежність Української Народної Республіки й не укладати сепаратного миру з більшовиками, Пілсудський порушив слово. У березні 1921 року Польща підписала Ризький мирний договір із РСФРР та УСРР. Польща де-факто визнала маріонетковий радянський уряд у Харкові та розділила українські землі з більшовиками. Армія УНР та український уряд опинилися в польських таборах інтернованих, а Західна Україна офіційно увійшла до складу Польщі.

Кривава «Пацифікація» Галичини (вересень — листопад 1930 року). Карально-репресивна акція, проведена за безпосереднім наказом Юзефа Пілсудського, який на той час обійняв посаду прем'єр-міністра після Травневого перевороту. На українські

території Галичини було кинуту підрозділи поліції та регулярної армії. Вони застосували принцип колективної відповідальності: проводили масові обшуки, нищили майно українських кооперативів, читалень «Просвіти» та приватних будинків. Українських селян, священників та вчителів піддавали публічним тілесним покаранням (биття батогами) задля залякування. Загибло десяткі людей, тисячі зазнали травм. Було заарештовано понад 4 000 українців, ліквідовано українські гімназії в Тернополі, Рогатині та Дрогобичі. Акція викликала офіційний осуд у Лізі Націй.

Створення концентраційного табору в Березі-Картузькій (1934 рік). У червні 1934 року за особистим розпорядженням Пілсудського було створено табір ізоляції. Він призначався для позасудового утримання політичних опонентів режиму «Санації», насамперед українських націоналістів. Людей туди відправляли без суду і слідства, виключно за рішенням поліції. У таборі застосовували жорстокі психологічні та фізичні тортури. Через цей етнічний і політичний терор пройшли тисячі українських діячів (зокрема Роман Шухевич, Дмитро Грицай та інші).

Насильницька асиміляція та релігійні утиски («Ревіндикація»). За часів правління Пілсудського державна машина Польщі взяла курс на жорстку культурну та релігійну асиміляцію українців на «східних кресах». Проводилася примусова передача православних храмів католицькій церкві або їх руйнування. Українську мову послідовно витісняли з державних установ та шкіл (закон Грабського 1924 року перетворив більшість українських шкіл на двомовні, що вело до колонізації). На Волині та Підляшші було закрито або зруйновано сотні право-

славних церков. Українці перетворилися на громадян «другого сорту».

Колонізація українських земель («Осадництво»). Пілсудський активно підтримував зміну демографічного балансу на західноукраїнських землях на користь поляків. Держава безкоштовно або на надзвичайно вигідних умовах виділяла найкращі українські землі для «осадників» — колишніх польських військових, які воювали під командуванням Пілсудського. Тим часом українське селянство страждало від катастрофічного малоземелля. Це заселення десятками тисяч польських родин, які виконували роль військово-поліцейського оплоту режиму, заклало міну уповільненої дії під соціальні та етнічні відносини в регіоні.

Політика Юзефа Пілсудського та дії Армії Крайової щодо України були класичною імперською політикою упокорення й етнічних чисток. Намагаючись побудувати міцну імперську державу, польські діячі системно порушували права української меншини, використовували армію, поліцію, позасудові арешти, катування та спалювали храми.

І після цього сучасна Польща вважає, що має моральне право дорікати нам за нашу національну пам'ять? Висувати претензії до Української Повстанської Армії, яка боролася на своїй землі за незалежність України від усіх окупантів і захищала власне населення від таких терористів як Пілсудський та АК?

Ми маємо вимагати від Варшави припинити політику глорифікації Юзефа Пілсудського та Армії Крайової на державному рівні, оскільки для українського народу їхні методи були методами терору, імперіалізму та репресій.

Коли страх є, але совість сильніша

Олена Теліга, українська поетеса, публіцистка. Вона мала талант, європейське середовище, літературні кола та можливість перечекати бурю Другої світової війни десь далеко від окупованої України. Проте в 1941 році вона зробила вибір, який сьогодні звучить майже неймовірно: повернулася до Києва.

Київ перебував під нацистською окупацією, гестапо методично нищило всіх, хто міг стати голосом української самостійності. Але Теліга приїхала, щоб створювати українське культурне життя там, де його хотіли задушити. Вона почала редагувати літературний часопис «Літаври», працювала в Українській спілці письменників і говорила про Україну тоді, коли за саме слово «Україна» можна було заплатити життям.

Її заарештували разом із чоловіком Михайлом Телігою. Його могли відпустити, бо він формально не був членом Спілки, проте він залишився з нею. Вона загинула за Україну, він загинув за неї — разом вони стали символом любові, честі й вірності, що не згасають навіть перед обличчям смерті. Олену Телігу розстріляли в Бабиному Яру в лютому 1942 року, за переказами, у камері київського гестапо вона залишила напис: «Тут сиділа і звідси йде на розстріл Олена Теліга», і поруч — тризуб. Ми часто думаємо, що героїзм — це коли людина нічого не боїться. Але ні, героїзм — це коли страх є, але совість сильніша.

Сьогодні ми живемо в часи, коли компроміс часто називають мудрістю, коли мовчання називають обережністю, коли втечу від відповідальності називають «турботою про себе». Але є межа, за якою компроміс стає зрадою себе. Олена Теліга нагадує нам, людина — це не тільки тіло, яке хоче вижити, людина — це душа, яка прагне залишитися чистою.

Підготувала **Олеся ТРАГНЮК**

Свідоцтво про народження, видане за кордоном:

Чи воно дійсне в Україні?

Так, дійсно, однак є важливі нюанси. Якщо дитина народилася за кордоном, батьки можуть зареєструвати її народження двома способами: у консульстві або дипломатичній установі України, або у компетентному органі іноземної держави.

Вікторія ДЕРЕВЯНКО,
нотаріус, юридичний оглядач

Якщо народження зареєстроване в консульстві України, батьки отримують українське свідоцтво про народження, а відомості автоматично вносяться до Державного реєстру актів цивільного стану. Якщо свідоцтво видане іноземним органом, воно також має юридичну силу в Україні, але за певних умов: документ повинен бути легалізований або засвідчений апостилем; необхідно зробити переклад українською мовою.

Важливо знати: якщо народження дитини було зареєстровано органом іноземної

держави, відомості про таку реєстрацію наразі не вносяться до Держреєстру актів цивільного стану України.

Також варто пам'ятати, що в окремих країнах законодавство передбачає обов'язкову реєстрацію народження саме в місцевих органах влади. У такому випадку консул України не зможе провести реєстрацію замість них. Тому перед оформленням документів варто перевірити правила країни, де народилася дитина, та вимоги щодо подальшого використання документів в Україні.

Розлучення через «Дію» може стати реальністю вже найближчим часом

Міністр та Міністерство цифрової трансформації оголосили про бета-тестування нової послуги, яка дозволить розірвати шлюб онлайн без відвідування ДРАЦС.

Як відбуватиметься процедура: подання заяви через застосунок «Дія»; перевірка документів та персональних даних; вибір дати відеоконференції; сплата адміністративного збору; підписання заяви за допомогою «Дія. Підпису». Після подання документів розпочинається обов'язковий строк очікування — 31 день. У цей період кожен із подружжя має право відкликати заяву або відмовитися від розірвання шлюбу. Після завершення строку проводиться відеоконференція з державним реєстратором, який перевіряє добровільність рішення обох сторін.

Якщо чоловік і дружина підтверджують своє бажання розлучитися, складається актовий запис про розірвання шлюбу. При цьому важливо розуміти, що розлучення не буде автоматичним. Без згоди обох сторін шлюб не припиняється. Саме тому в Міністерстві юстиції наголошують, що права кожного з подружжя залишаються захищеними, так само як і під час звичайної процедури через ДРАЦС. Також система автоматично перевірятиме наявність спільних неповнолітніх дітей. Якщо такі діти є, скористатися послугою через «Дію» буде неможливо.

Благоустрій — це норма життя та чистоти

Сміття під ногами — це порушення закону. Існують чіткі Державні санітарні норми (наказ МОЗ №145), про які балансоутримувачі територій часто «забувають».

Ось ТОП-7 фактів, які допоможуть вам захистити свій комфорт: де мають бути урни? У містах: кожна 10–40 метрів, або 50–100 метрів. 1. Обов'язково: біля кожної зупинки, входу в метро, житлові будинки та магазини. У парках: на головних алеях — не рідше ніж через кожні 40 метрів.

2. Збираєтесь на пляж? Знайте: урни мають бути кожні 25 метрів; власник пляжу зобов'язаний вивезти сміття щодня до 8:00 ранку; на пляжі має бути фонтанчик з питною водою (кожні 200 м) та безкоштовна вбиральня (1 місце на 75 осіб).

3. Спалювати листя — заборонено. Пункт 3.7 закону прямо каже: листя треба вивозити або компостувати. Спалювання в межах житлової забудови, парків та скверів — це грубе порушення.

4. Кожен магазин чи намет зобов'язаний прибирати територію навколо себе в радіусі мінімум 5 метрів. Складувати тару чи коробки на вулиці біля входу — не можна.

5. Літо: у спеку вулиці з інтенсивним рухом мають поливати водою мінімум раз на добу. Зима: сніг та лід заборонено скидати на зелені насадження (газони та дерева).

6. Лікарні — особливий режим, тут мають стояти тільки емальовані або фаянсові урни. На головних алеях вони мають бути кожні 10 метрів.

7. За чистоту відповідають ті підприємства та організації, за якими закріплена територія та місцеві адміністрації. Не прибрано? Пишіть звернення до муніципальної варти або місцевої ради, посилаючись на ці норми.

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

Віктор КОВАЛЬСЬКИЙ,
шеф-редактор газети
«Юридичний вісник України»;

Олексій БАГАНЕЦЬ,
державний радник юстиції
2 класу, заслужений юрист України;

Сергій ДЕМСЬКИЙ,
заступник головного редактора газети
«Голос України»;

Святослав ПІСКУН,
голова Союзу юристів України;

Олег ЗАЙЧУК,
академік НАПрНУ;

Олександр КОПИЛЕНКО,
академік НАН України;

Олена ОРЛЮК,
директорка УКРНОІВІ;

Євген СТРЕЛЬЦОВ,
д.ю.н., доктор теології,
член-кореспондент НАПрНУ;

Микола ОНИЩУК,
ректор НШСУ, д.ю.н.;

Олександр ПЕТРИШИН,
суддя КСУ;

Ангела СТРИЖЕВСЬКА,
завідувачка кафедри Інституту права
КНУ імені Тараса Шевченка, к.ю.н.

«ЮРИДИЧНИЙ ВІСНИК УКРАЇНИ»

загальнонаціональний правовий тижневик
Редакція газети — колективний асоційований
член Союзу юристів України
Виходить з квітня 1995 року
(uvu_golovred@ukr.net)

Засновник — ТОВ «Юрінком Прес»
Головний редактор — Віктор Ковальський
Відповідальний секретар — Олена ДОЦЕНКО
Редактор відділу правових новин — Максим БОНДАР

Юридичні оглядачі —
Юрій КОТНЮК
Сергій ТЕНЬКОВ
Літературний редактор — Інна ЛЕХОВА
Комп'ютерна верстка — Дар'я КОСТЮКОВА

ЗМІСТ

КЛЮЧОВІ РІШЕННЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ ЗА 2026 РІК

Довідка про обставини травми є обов'язковою підставою для виплати додаткової винагороди у зв'язку з пораненням військовослужбовця	2
Спір щодо дій уповноваженого органу під час підготовки та укладення договору про надання соціальних послуг є публічно-правовим і підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства	2
Віднесення населеного пункту до переліку тимчасово окупованій території Мінреінтеграції не є достатньою підставою для відмови у поверненні надміру сплачених митних платежів підприємству, зареєстрованому на такій території	3
У разі закінчення відпустки під час дії наказу про простій, оплата часу простою здійснюється після засвідчення готовності працівника приступити до виконання своїх обов'язків	4
У зв'язку з підвищенням віку перебування в запасі до 60 років особи, раніше виключені з військового обліку, вважаються поновленими у запасі та підлягають такому обліку	4
Відсутність у фіскальних чеках обов'язкових реквізитів позбавляє такі документи статусу розрахункових	5
Щомісячна грошова виплата членам сімей загиблих (померлих) громадян, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, здійснюється кожному члену сім'ї окремо	6
Стягнення простроченого податкового боргу є можливим лише за умови направлення податкової вимоги та спливу 30-денного строку	6
Суд може вийти за межі доводів та вимог апеляційної скарги у випадку якщо буде встановлено порушення норм процесуального права, які є обов'язковою підставою для скасування рішення, або неправильне застосування норм матеріального права	7
При визначенні строку на оскарження податкового повідомлення-рішення під час воєнного стану підлягає встановленню моменту, коли платник фактично дізнався про таке рішення	8

Ключові рішення Верховного Суду за 2026 рік

Довідка про обставини травми є обов'язковою підставою для виплати додаткової винагороди у зв'язку з пораненням військовослужбовця

1 квітня 2026 р. Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 240/4897/24 відмовив у задоволенні касаційної скарги військовослужбовця, якому не було виплачено додаткову винагороду.

Військовослужбовець з 16 липня по 22 вересня 2022 р. проходив лікування через отриману травму у зв'язку з захистом Батьківщини, проте йому не було нараховано та виплачено у зазначений період додаткову винагороду, передбачена постановою Кабінету Міністрів України «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану» від 28 лютого 2022 р. № 168.

Рішенням окружного адміністративного суду його позов до військової частини про визнання протиправною бездіяльності та зобов'язання вчинити дії було задоволено з тих мотивів, що позивач мав право на отримання додаткової винагороди відповідно до приписів постанови Уряду № 168.

Відмовляючи у задоволенні позовних вимог, суд апеляційної інстанції мотивував своє рішення тим, що нарахування додаткової винагороди, передбаченої постановою Уряду № 168 у відпустці за станом здоров'я можливе виключно за умови якщо така відпустка надана для лікування після тяжкого поранення за висновком (постановою) військово-лікарської (лікарсько-експертної, медичної) комісії. У цьому випадку відсутні докази як отримання позивачем тяжкого поранення, так і перебування позивача у відпустці для лікування після такого поранення.

Залишаючи без задоволення касаційну скаргу позивача, Верховний Суд вказав, що оскільки додаткова винагорода є складовою грошового забезпечення військовослужбовця, очевидно, що застосування норм постанови Уряду № 168, яка регулює питання виплати додаткової винагороди, повинно відбуватися з урахуванням положень Закону № 2011-ХІІ та прийнятого на його підставі Порядку № 260.

Пункт 11 ст. 10-1 Закону № 2011-ХІІ передбачає, що у зв'язку з хворобою військовослужбовця йому надається відпустка для лікування із збереженням грошового та матеріального забезпечення на підставі висновку військово-лікарської комісії.

Аналогічно абзац 2 п. 9 розд. I Порядку № 260 визначає, що грошове забезпечення за останніми зайнятими посадами виплачується за період звільнення від виконання службових обов'язків у зв'язку з хворобою та перебуванням на лікуванні в лікарняних закладах та у відпустці для лікування у зв'язку з хворобою (відпустці за станом здоров'я).

Також відповідно до приписів п. 15 розд. I Порядку № 260 військовослужбовцям, які самовільно залишили військові частини або місця служби, виплата грошового забезпечення призупиняється з дня самовільного залишення військової частини

або місця служби та поновлюється з дня повернення. Призупинення та поновлення виплати грошового забезпечення оголошується наказом командира військової частини.

Суд апеляційної інстанції встановив, що позивач після закінчення лікування у військовій частині, починаючи з 22 липня 2022 р. без поважних причин не з'явився до місця несення служби, тому командиром військової частини відповідно до вимог приписів п. 15 розд. I Порядку № 260 було призупинено виплату грошового забезпечення та відповідно, у встановленому чинним законодавством порядку відпустка за станом здоров'я позивачу не надавалася.

Також суд апеляційної інстанції зазначив про те, що відсутні докази, як направлення позивача на лікування травми, пов'язаної із захистом Батьківщини, так і перебування його у відпустці для лікування після тяжкого поранення, як однієї з умов виплати додаткової винагороди, передбаченої постановою Уряду № 168, в оскаржуваний період.

Верховний Суд зазначив, що аналіз п. 1 постанови Уряду № 168 та Окремого доручення № 912/з/29, виданого на виконання цієї постанови Уряду, дає підстави для висновку, що виплата додаткової винагороди військовослужбовцям у розмірі 100 000,00 грн у зв'язку з пораненням (контузією, травмою, каліцтвом), пов'язаним із захистом Батьківщини, які перебувають на стаціонарному лікуванні в закладах охорони здоров'я, здійснюється, зокрема, за такої умови: за наявності довідки про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва), визначеної додатком 5 до Положення № 402, виданої командиром військової частини, де проходять службу або перебуває у відрадженні військовослужбовець, що містить інформацію про обставини отримання військовослужбовцем поранення (травми, контузії, каліцтва) під час захисту Батьківщини.

У цій справі відсутня довідка про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва), передбачена додатком 5 до Положення № 402, за відповідні дати.

*Рішення в ЄДРСР –
reyestr.court.gov.ua/Review/135376555*

Спір щодо дій уповноваженого органу під час підготовки та укладення договору про надання соціальних послуг є публічно-правовим і підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства

1 квітня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 120/12168/25 задовольнив касаційну скаргу особи, яка оскаржувала дії органів соціальної політики.

Особа позивалася до Департаменту соціальної політики Вінницької міської ради з вимогою визнати протиправними його дії, що полягали у включенні до проекту тристороннього договору про надання соціальних послуг з догляду на професійній

основі обмеженого переліку заходів та тривалості їх виконання, що призвело до заниження розрахунку компенсації

На обґрунтування позовних вимог зазначала, що вона є матір'ю повнолітньої доньки, яка є особою з інвалідністю I групи підгрупи «А» з дитинства, яка потребує постійної сторонньої допомоги та догляду. Вказувала, що вона у встановленому Законом України від 17 січня 2019 р. № 2671-VIII «Про соціальні послуги» (Закон № 2671-VIII) порядку подала уповноваженому органу заяву про потребу в наданні соціальних послуг з догляду на професійній основі. На підставі заяви та доданих до неї документів відповідач підготував тристоронній договір про надання соціальних послуг з догляду. Однак позивачка не погодилась із наведеним у вказаному договорі переліком заходів, які надаватимуться отримувачу упродовж місяця, зокрема, із наведеною у такому переліку кількістю годин догляду за особою.

Позивачка вказувала, що визначений відповідачем при підготовці договору обсяг заходів догляду та тривалість їх виконання не відповідає реальним / фактичним потребам особи, за якою здійснюється догляд, а також наполягала, що такий розрахунок не відповідає вимогам законодавства та порушує її право на отримання передбаченої законом грошової компенсації у належному розмірі.

Окружний адміністративний суд ухвалою, залишеною без змін постановою апеляційного адміністративного суду, відмовив у відкритті провадження у справі та роз'яснив позивачкам, що спір у цій справі підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства. Рішення судів попередніх інстанцій обґрунтовані тим, що укладення передбаченого абзацом 5 ч. 7 ст. 13 Закону № 2671-VIII договору не є результатом виконання Департаментом належних йому публічно-владних управлінських функцій, оскільки засноване на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності його учасників. За викладеною у оскаржених судових рішеннях позицією, при укладенні вказаного договору відповідач діяв як рівноправний учасник цивільно-правових відносин і не виконував жодних публічно-владних управлінських функцій.

Розглянувши касаційну скаргу позивачки, Верховний Суд визнав обґрунтованими її про те, що сторони такого договору не є рівноправними, а розмір компенсації визначається уповноваженим органом відповідно до закону та виплачується за рахунок бюджетних коштів. Право на таку компенсацію належить лише конкретно визначеній уповноваженим органом особі й не може бути передано чи відчужено на підставі угод цивільно - правового характеру. Спір у цій справі виник у публічно-правових відносинах, пов'язаних із наданням адміністративної послуги щодо призначення компенсації. У цих правовідносинах відповідач діє як суб'єкт владних повноважень, а укладення договору є стадією прийняття рішення про призначення такої компенсації. Також, відповідний договір підпадає під визначення адміністративного договору, оскільки є правовим актом за участю суб'єкта владних повноважень, укладається на підставі закону та спрямований на врегулювання питання надання адміністративної послуги.

Отже, цей спір є спором між учасниками публічно-правових відносин щодо дій суб'єкта владних повноважень, вчинених під час надання адміністративної послуги, а тому підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства. Тому Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасував рішення судів попередніх інстанцій та направив справу до суду першої інстанції для продовження розгляду.

Рішення в ЄДРСР - <http://reyestr.court.gov.ua/Review/135376510>

Віднесення населеного пункту до переліку тимчасово окупованій території Мінреінтеграції не є достатньою підставою для відмови у поверненні надміру сплачених митних платежів підприємству, зареєстрованому на такій території

1 квітня 2026 р. Верховний Суд у складі колегії суддів Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 280/5808/23 дійшов висновку, що положення ст. 13 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» щодо обмеження господарської діяльності суб'єктів, зареєстрованих на тимчасово окупованій території, не застосовуються автоматично до територій, визнаних такими в умовах воєнного стану, без окремого рішення Кабінету Міністрів України про поширення дії цих обмежень. Віднесення населеного пункту до переліку Мінреінтеграції без відповідного рішення Кабінету Міністрів України саме по собі не є достатньою підставою для відмови у поверненні надміру сплачених митних платежів.

У цій справі Товариство звернулось до суду з позовом до Запорізької митниці про визнання протиправними дій та зобов'язання вчинити певні дії, оскільки митниця, на порушення вимог чинного законодавства, не перерахувала надміру сплачених митних платежів та не врахувала, що на спірні правовідносини положення Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» (Закон про ТОТ) не можуть бути правовою підставою для неперерахування відповідних коштів.

Окружний адміністративний суд позов задовольнив. Апеляційний адміністративний суд його рішення скасував та відмовив у задоволенні позову з тих мотивів, що зареєстрованим місцезнаходженням позивача є тимчасово окупована територія України. У зв'язку з чим, здійснення ним господарської діяльності, у тому числі у вигляді отримання надміру сплачених митних платежів, з урахуванням ч. 2 ст. 13 Закону про ТОТ, можливо за умов зміни його податкової адреси на іншу територію України.

Товариство не змінило податкову адресу на іншу територію України, а тому суд апеляційної інстанції погодився з позицією відповідача щодо відсутності на теперішній час підстав для повернення позивачу надміру сплачених митних платежів.

Задовольняючи касаційну скаргу Товариства, Верховний Суд вказав, що відповідач не заперечував дотримання позивачем обов'язкових передумов, які надають право на повернення надміру сплачених митних платежів, однак вважав, що знаходження позивача в місті Василівка Запорізької області не дає правових підстав відповідачу для перерахування відповідних платежів.

Системний аналіз положень ст. 1 та 3 Закону про ТОТ дає підстави для висновку, що законодавець розмежовує різні види тимчасово окупованих територій України залежно від способу та моменту їх визначення. Отже, Закон про ТОТ передбачав на час спірних правовідносин диференційований підхід до визначення тимчасово окупованих територій, що має враховуватися під час застосування відповідних правових обмежень та оцінки спірних правовідносин.

Законодавець закріпив компетенцію саме Кабінету Міністрів України щодо прийняття рішень про поширення дії положень ст. 13 Закону на тимчасово окуповані території, визначені п. 3 ч. 1 ст. 3 Закону.

Відповідно до наявної у справі копії листа Секретаріату Кабінету Міністрів України від 26 червня 2023 р. повідомлено, що Кабінет Міністрів України не приймав рішення про поширення положень ст. 13 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» на Васильківську територіальну громаду Запорізької області. Разом з тим, Васильківську територіальну громаду Запорізької області включено до Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих російською Федерацією, затвердженого Наказом Мінреінтеграції від 22 грудня 2022 р. № 309.

За таких обставин, для застосування обмежень, передбачених ст. 13 Закону про ТОТ, необхідним є не лише факт визнання відповідної території тимчасово окупованою, а й наявність окремого рішення Кабінету Міністрів України про поширення на неї обмежень, визначених цією статтею.

Рішення про визнання території тимчасово окупованою, яке у визначеному Кабінетом Міністрів України порядку приймалося Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України (зокрема наказ Міністерства від 22 грудня 2022 р. № 309 «Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією», який був чинний до 19 березня 2025 р.), саме по собі не може замінювати рішення Кабінету Міністрів України про введення відповідних обмежень, передбачених ст. 13 Закону про ТОТ.

Подібний за змістом підхід щодо застосування положень Закону про ТОТ Верховний Суд наводив в постанові від 29 квітня 2025 р. у справі № 620/5134/24.

Отже, Верховний Суд постанову апеляційного адміністративного суду скасував, залишивши у силі рішення окружного адміністративного суду.

*Рішення в ЄДРСР –
reyestr.court.gov.ua/Review/135416584*

У разі закінчення відпустки під час дії наказу про простій, оплата часу простою здійснюється після засвідчення готовності працівника приступити до виконання своїх обов'язків

9 квітня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув у справі №140/8189/23 відмовив у задоволенні касаційної скарги працівниці, якій не оплатили час простою.

Особа позивалася до роботодавця про стягнення заробітної плати, обґрунтувавши свій позов тим, що вона з 12 вересня 2016 р. по 18 липня 2022 р. перебувала у відпустці без збереження заробітної плати відповідно до п. 18 ч. 1 ст. 25 Закону України «Про відпустки» (Закон № 504/96-ВР). У зв'язку з виключенням цієї норми із Закону № 504/96-ВР, з 19 липня 2022 позивачка продовжувала працювати, проте заробітну плату з урахуванням того факту, що у відповідача мав місце простій, їй не виплачували.

Відповідач зазначав, що позивачка після закінчення відпустки не повідомила про готовність працювати, не виходила на зв'язок, не виконувала обов'язків, у зв'язку з чим підстав для нарахування заробітної плати немає.

Рішенням суду першої інстанції, залишеним без змін судом апеляційної інстанції, у задоволенні позову відмовлено. Суди виходили з того, що позивачка після закінчення відпустки не вчиняла дій для відновлення трудових відносин та не виконувала трудових обов'язків, а тому відсутні підстави для виплати заробітної плати, у тому числі як оплати простою

Розглянувши касаційну скаргу позивачки, Верховний Суд зазначив, що відпустка і простій є різними формами тимчасового звільнення від виконання роботи, які не можуть застосовуватися одночасно. Під час перебування працівника у відпустці правові наслідки простою на нього не поширюються. Разом з тим, у разі оголошення простою для всього підприємства, установи, організації або відповідного структурного підрозділу для такого наказу поширюється і на працівників, відпустка яких закінчується під час його дії, і прийняття окремого наказу щодо них не вимагається.

Водночас саме по собі поширення простою на працівника не має наслідком автоматичного нарахування оплати за час простою. Виходячи з положень статей 34, 113 КЗпП України, умовами такої оплати є те, що простій виник не з вини працівника, а також що працівник є готовим до виконання роботи, однак роботодавець не має можливості її забезпечити. У разі закінчення відпустки під час дії простою оплата часу простою здійснюється після засвідчення працівником готовності приступити до виконання обов'язків — шляхом виходу на роботу або повідомлення роботодавця про таку готовність.

У цій справі встановлено, що позивачка після закінчення відпустки не повідомила роботодавця про зміну свого статусу, не поінформувала про місцезнаходження та не заявила про готовність виконувати обов'язки, у зв'язку з чим відсутні підстави для оплати часу простою, що обумовлює правомірність висновків судів попередніх інстанцій.

Тому Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржені судові рішення — без змін.

*Рішення в ЄДРСР –
reyestr.court.gov.ua/Review/135567336*

У зв'язку з підвищенням віку перебування в запасі до 60 років особи, раніше виключені з військового обліку, вважаються поновленими у запасі та підлягають такому обліку

9 квітня 2026 р. Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 280/6524/24 відмовив у задоволенні касаційної скарги військовозобов'язаного, який вимагав виключити його з військового обліку.

Позивач перебував на військовому обліку до 12 вересня 2011 р. У зв'язку з досягненням граничного віку перебування в запасі, на підставі ч. 1 ст. 32 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» № 2232-ХІІ його було виключено з військового обліку. У лютому 2024 р. на підприємство, де працює позивач, надійшов лист зі списком працівників, до якого входив і позивач, з вимогою їх виклику для уточнення облікових даних. Він звернувся до суду з позовом, у якому просив визнати протиправними дії щодо взяття на військовий облік призовників, військовозобов'язаних та резервістів; зобов'язати виключити його з військового обліку.

Суд першої інстанції, з висновком якого погодився й апеляційний суд, відмовив у задоволенні позовних вимог з тих мотивів, що з набранням чинності змін до Закону № 2232-ХІІ позивач є таким, що підпадає під його дію як особа, що не досягла передбаченого цим Законом граничного віку перебування у запасі військовозобов'язаних другого розряду. Таким чином, у зв'язку із продовженням граничного віку перебування в запасі позивача автоматично було поновлено в запасі, незалежно від того чи перебував він на військовому обліку, оскільки позивач

не досягнув 60-річного віку, тобто повинен, згідно з чинним законодавством, перебувати на військовому обліку.

Верховний Суд, розглянувши касаційну скаргу позивача, вказав, що законодавець виокремлює поняття «зняття з військового обліку» та «виключення з військового обліку», при цьому при знятті з військового обліку законом передбачено можливість повторного взяття військовозобов'язаного на такий облік. Отже, різними є як підстави, так і правові наслідки зняття або виключення з військового обліку.

З аналізу положень Закону № 2232-ХІІ Верховний Суд у постанові від 21 травня 2025 р. у справі № 280/2880/24 дійшов висновку, що «громадяни, які підлягають виключенню з військового обліку, втрачають статус військовозобов'язаних», водночас зняті з військового обліку продовжують перебувати в статусі військовозобов'язаних.

Згідно з п. 2 ч. 1 ст. 37 Закону № 2232-ХІІ взяті на військовий облік можуть громадян, які зняті з військового обліку, а не є виключеними з військового обліку.

Згідно зі ст. 28 Закону № 2232-ХІІ, у редакції, яка діяла на момент досягнення позивачем сорокарічного віку – 7 листопада 2010 р., запас військовозобов'язаних поділявся на два розряди, що встановлювалися залежно від віку військовозобов'язаних. Військовозобов'язані, які перебували у запасі та мали військові звання рядового, сержантського і старшинського складу, поділялися на розряди за віком: 1) перший розряд - до 35 років; 2) другий розряд: рядовий склад - до 40 років; сержантський і старшинський склад: сержанти і старшини - до 45 років; прапорщики і мічмани - до 50 років. При цьому граничний вік перебування в запасі другого розряду був граничним віком перебування в запасі та у військовому резерві.

У подальшому Законом № 1169-VII внесено зміни до ст. 28 Закону № 2232-ХІІ та змінено граничний вік перебування в запасі другого розряду до 50 років, а Законом № 1604-VII - до 60 років. Проте приписи ст. 28 Закону № 2232-ХІІ про те, що граничний вік перебування в запасі другого розряду є граничним віком перебування в запасі та у військовому резерві, змін не зазнали.

Тобто з набранням чинності указаних змін до Закону № 2232-ХІІ позивач є таким, що підпадає під його дію як особа, яка не досягла встановленого законом граничного віку перебування в запасі військовозобов'язаних другого розряду.

Таким чином, у зв'язку із продовженням граничного віку перебування в запасі позивача було автоматично поновлено в запасі, незалежно від того чи перебував він на військовому обліку, оскільки позивач не досягнув 60-річного віку, тобто повинен, згідно з чинним законодавством, перебувати на військовому обліку військовозобов'язаних.

Також Верховний Суд зазначив, що законодавець має право змінювати критерії військового обліку, якщо це відповідає національним інтересам держави.

У зв'язку із внесенням змін до Закону № 2232-ХІІ звужено коло підстав для виключення з військового обліку. Метою таких змін було розширення кола осіб, щодо яких діє військовий обов'язок, і які мають досвід проходження військової служби та можуть бути використані для доукомплектування Збройних Сил України, тобто збільшення мобілізаційного ресурсу держави.

З часу набрання чинності змінами до Закону № 2232-ХІІ він поширює свою дію на всій території України і розповсюджується на всіх осіб, що не досягли граничного віку перебування у запасі.

Таким чином, оскільки за чинними нормами ст. 28 Закону № 2232-ХІІ позивач не досяг граничного віку перебування у запасі та є військовозобов'язаним, тому його на законних підставах поновлено на військовому обліку військовозобов'язаних.

Окрім того, у спірних правовідносинах відсутні підстави стверджувати про наявність зворотної дії закону або іншого нормативно-правового акта в часі, оскільки спірні між сторонами у цій справі правовідносини виникли у 2024 р., тобто після внесення відповідних змін до Закону № 2232-ХІІ.

Рішення в ЄДРСР –
reyestr.court.gov.ua/Review/135567245

Відсутність у фіскальних чеках обов'язкових реквізитів позбавляє такі документи статусу розрахункових

9 квітня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 380/20009/23 сформулював висновок, що Проведення розрахункових операцій з видачею покупцям чеків не-встановлених форми та змісту прирівнюється до невідання розрахункового документа встановленої форми і є підставою для застосування фіскальних санкцій згідно з п. 1 ст. 17 Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг»

Під час фактичних перевірок на п'яти автозаправних комплексах податковий орган виявив видачу покупцям фіскальних чеків невстановленої форми та змісту. Зокрема, у чеках були відсутні обов'язкові реквізити під час безготівкових розрахунків (рядки 11–18), неправильна ставка ПДВ, відсутній QR-код тощо. За результатами перевірок до платника було застосовано фінансові санкції на загальну суму понад 38 млн грн.

Платник податків оскаржив податкові повідомлення-рішення до суду, указавши на технічні збої програмного забезпечення РРО з огляду на відключення електроенергії та воєнні дії, а також на те, що чеки видавалися і відсутність окремих реквізитів не впливає на сутність операцій.

Суди неодноразово розглядали справу. Львівський окружний адміністративний суд рішенням від 04 березня 2024 р. задовольнив позов. Рішення суду першої інстанції було, зокрема, мотивоване тим, що відсутність у фіскальному чеку під час безготівкових розрахунків з використанням платіжних засобів (карток), за даними Системи обліку даних РРО відповідача, рядків 11–18, не перешкоджає можливості підтвердити виконання розрахункової операції та встановити її сутність, та не має впливу на правильність визначення, реальність здійснення господарської операції за її суттю та на формування показників податкової звітності.

Апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та відмовив у задоволенні позову, уточнивши, що відсутність обов'язкових реквізитів у розрахункових документах зумовлює неприйнятність таких документів як розрахункових. Розрахункова операція, проведена без видрукування розрахункового документа і без видачі такого покупцю, утворює склад правопорушення, визначеного п.п. 1, 2 ст. 3 Закону України від 06 липня 1995 р. № 265/95-ВР «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг», і є підставою для притягнення платника до відповідальності на підставі п. 1 ст. 17 цього Закону.

Розглянувши касаційну скаргу позивача, Верховний Суд вказав, що Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій» закріплює для суб'єктів господарювання обов'язок проводити розрахункові операції через РРО та видавати покупцеві розрахунковий документ встановленої

форми і змісту. Відсутність в фіскальному чеку хоча б одного з обов'язкових реквізитів (на відміну від незначного технічного недоліку) позбавляє такий документ статусу розрахункового. Це означає, що покупцеві видано документ, який не відповідає вимогам закону, що прирівнюється до невидачі розрахункового документа. Видача фіскальних чеків невідповідної форми та змісту є порушенням п.п. 1, 2 ст. 3 цього Закону та зумовлює застосування фінансових санкцій, визначених п. 1 ст. 17 цього Закону. Технічні збої в програмному забезпеченні, перебої з електропостачанням чи проблеми з сервісним обслуговуванням РРО не звільняють платника від відповідальності. Обов'язок забезпечити належне функціонування РРО та видачу правильних чеків встановлено безпосередньо для суб'єкта господарювання. Інформація з Системи обліку даних РРО є належним доказом під час проведення фактичних перевірок.

Тому Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржуване судове рішення - без змін.

*Рішення в ЄДРСР –
reyestr.court.gov.ua/Review/135567403*

Щомісячна грошова виплата членам сімей загиблих (померлих) громадян, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, здійснюється кожному члену сім'ї окремо

9 квітня 2026 р. Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 380/9003/25 дійшов висновку, що передбачена Законом України «Про щомісячну грошову виплату деяким категоріям громадян» від 27 липня 2022 р. № 2454-IX (у редакції, чинній до 1 січня 2026 р.) щомісячна грошова виплата членам сімей загиблих (померлих) громадян з числа осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною має здійснюватися кожному члену сім'ї окремо, а не як єдина сума з подальшим її розподілом між ними.

У цій справі особа, що діяла в інтересах неповнолітньої доньки, просила визнати протиправними дії щодо зменшення розміру щомісячної грошової виплати та відмови у проведенні перерахунку та доплати до пенсії.

Посилалася на те, що з 1 січня 2023 р. її доньці, яка є членом сім'ї загиблого Героя України, розмір щомісячної грошової виплати до пенсії в разі втрати годувальника встановлено у розмірі 33,3 % мінімальної заробітної плати, оскільки Пенсійний фонд поділив її між членами сім'ї рівними частинами. Однак, відповідно до Закону № 2454-IX така виплата має здійснюватися у повному розмірі мінімальної заробітної плати кожному одержувачу окремо, тому відмова відповідача у перерахунку є протиправною.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, позов задоволено з тих мотивів, що положення Закону № 2454-IX не передбачають розподілу щомісячної грошової виплати між членами сім'ї загиблого, які отримують пенсію у зв'язку з втратою годувальника, а отже така виплата має встановлюватися кожному одержувачу окремо у повному розмірі, визначеному законом.

Залишаючи без задоволення касаційну скаргу Пенсійного фонду, Верховний Суд вказав, що аналіз положень ч. 3 ст. 2 та п. 4 ст. 4 Закону № 2454-IX свідчить, що законодавець визначає коло осіб, які мають право на відповідну виплату, шляхом переліку членів сім'ї у множинному числі, що вказує на самостійний характер прав кожного з них.

Водночас ч. 1 ст. 4 цього Закону передбачає, що щомісячна грошова виплата здійснюється з дня звернення за її призначенням особам, які мають право на таку виплату, що також свідчить про індивідуалізацію права кожного члена сім'ї на отримання відповідної виплати.

Передбачена Законом № 2454-IX у редакції, чинній на момент виникнення спірних правовідносин та звернення позивачки із заявою про перерахунок, виплата має здійснюватися кожному члену сім'ї окремо, а не як єдина сума з подальшим її розподілом між ними.

Водночас, обґрунтовуючи касаційну скаргу, відповідач посилався на відсутність у Законі № 2454-IX та прийнятому на його виконання Порядку № 79 чіткого нормативного регулювання щодо розподілу відповідної виплати між кількома членами сім'ї, вважаючи, що така невизначеність надає йому можливість самостійно визначити порядок її обчислення.

Суд такі доводи відхилив та зазначив, що навіть за відсутності прямого нормативного припису відповідач як суб'єкт владних повноважень не був наділений повноваженням самостійно визначити порядок обчислення та розподілу цієї виплати. Пропорційний поділ щомісячної грошової виплати, застосований відповідачем, фактично призвів до зменшення гарантованого законом розміру виплати, що суперечить вимогам ч. 2 ст. 19 Конституції України.

Разом з тим, колегія суддів звернула увагу на те, що Законом України «Про внесення зміни до статті 4 Закону України «Про щомісячну грошову виплату деяким категоріям громадян» від 5 листопада 2025 р. № 4682-IX, який набрав чинності з 1 січня 2026 р., п. 4 ч. 1 ст. 4 Закону № 2454-IX викладено у новій редакції, відповідно до якої щомісячна грошова виплата членам сімей призначається у розмірі 1,5 мінімальної заробітної плати та виплачується рівними частинами двом та більше членам сім'ї.

Зазначені зміни свідчать про те, що законодавець безпосередньо у Законі шляхом внесення змін чітко визначив порядок реалізації відповідного права у випадку наявності кількох осіб, які мають право на отримання такої виплати, усунувши тим самим невизначеність та неоднозначність, притаманні попередній редакції відповідної норми.

Отже, починаючи з 1 січня 2026 р., відповідна норма набула ознак, що відповідають критерію «якості закону», зокрема щодо її чіткості, однозначності та передбачуваності застосування, тим самим усунувши можливість її різного тлумачення та неоднозначного застосування суб'єктами владних повноважень.

*Рішення в ЄДРСР –
reyestr.court.gov.ua/Review/135566892*

Стягнення простроченого податкового боргу є можливим лише за умови направлення податкової вимоги та спливу 30-денного строку

15 квітня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 340/7622/24 частково задовольнив касаційні скарги позивача і відповідача.

Спир виник між ГУ ДПС у Кіровоградській області та обласним комунальним виробничим підприємством «Дніпро-Кіровоград» у зв'язку з надходженням до податкового органу подань від казначейської служби щодо стягнення з платника простроченої заборгованості перед державою згідно з міжнародними договорами про субкредитування.

Суть спору полягала, зокрема, у визначенні правової природи цих правовідносин. Податковий орган акцентував на їхньому публічно-правовому характері та застосуванні податково-бюджетного механізму стягнення, тоді як платник і обласна рада вважали їх цивільно-правовими та такими, що не підлягають розгляду в адміністративній юрисдикції, а також ставили під сумнів дотримання передумов для стягнення і сам спосіб реалізації вимог.

Суд першої інстанції відмовив у задоволенні позову, указавши, що контрольний орган не дотримався встановленої Податковим кодексом України процедури, не направивши відповідачеві податкову вимогу, а також не використавши визначений договорами механізм списання коштів Міністерством фінансів України.

Суд апеляційної інстанції скасував рішення суду першої інстанції та задовольнив позовні вимоги, дійшовши висновку, що спірна заборгованість є простроченою заборгованістю перед державою, порядок стягнення якої врегульовано спеціальними нормами Бюджетного і Податкового кодексів України. Така вимога не є податковим боргом, а тому не підлягають застосуванню приписи ст. 95 ПК України щодо надсилання податкової вимоги. Суд також зазначив, що відповідач не спростував наявності та розміру заборгованості, а податковий орган наділений повноваженнями щодо її стягнення в судовому порядку.

Розглянувши касаційні скарги, Верховний Суд вказав, що погашення простроченої заборгованості суб'єкта господарювання перед державою за кредитами (позиками), залученими під державні гарантії, відповідно до пункту 1 підрозділу 10 розділу XX ПК України здійснюється у порядку, визначеному главою 9 розділу II ПК або іншими законами.

Законодавець не встановлює автономного механізму, а інтегрує відповідні правовідносини в наявну систему процедур погашення податкового боргу. Застосування цього механізму нерозривно пов'язане з дотриманням процедури, встановленої статтею 95 цього Кодексу, яка закріплює, що стягнення коштів та продаж майна платника можливі не раніше ніж через 30 календарних днів з дня надіслання (вручення) податкової вимоги, яка є обов'язковою процесуальною передумовою такого стягнення.

У правовому регулюванні відсутній спеціальний порядок надсилання податкової вимоги саме щодо цього виду заборгованості, що створює правову колізію та унеможливує належну реалізацію визначеного механізму. З огляду на принцип *lex specialis derogat generali* та конституційний обов'язок органів влади діяти лише у спосіб, визначений законом, реалізація повноважень щодо стягнення можлива лише за умови попереднього направлення податкової вимоги та спливу 30-денного строку, а її відсутність доводить передчасність звернення з позовом.

Спори щодо стягнення простроченої заборгованості за кредитами (позиками), залученими державою або під державні гарантії, належать до адміністративної юрисдикції, оскільки виникають із публічно-правових відносин, у межах яких контрольний орган реалізує владні управлінські функції. Ініціювання стягнення здійснюється не на підставі рівності сторін у договірних відносинах, а шляхом реалізації владних повноважень органу державної влади, який діє в межах спеціально визначеної законом компетенції та процедури. Наведене доводить наявність ознак публічно-правового спору, який виникає у зв'язку з виконанням або невиконанням суб'єктом господарювання обов'язку перед державою, забезпеченого владним примусовим механізмом.

Велика Палата Верховного Суду вже сформулила відповідну правову позицію щодо публічно-правового характеру цих правовідносин. Відступ від правових висновків Великої Палати можливий лише в разі наявності виняткових і належно обґрунтованих підстав, яких у цій справі не наведено.

Верховний Суд частково задовольнив касаційні скарги, скасувавши оскаржувану постанову та виклавши мотивувальну частину рішення суду першої інстанції в редакції цієї постанови.

Рішення в ЄДРСР –
reyestr.court.gov.ua/Review/135793962

Суд може вийти за межі доводів та вимог апеляційної скарги у випадку якщо буде встановлено порушення норм процесуального права, які є обов'язковою підставою для скасування рішення, або неправильне застосування норм матеріального права

17 квітня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 160/10192/21 частково задовольнив касаційну скаргу Департаменту патрульної поліції Національної поліції України.

Поліцейський позивався до Департаменту патрульної поліції про визнання протиправними та скасування наказів про притягнення до дисциплінарної відповідальності та звільнення зі служби в поліції, поновлення на посаді та стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу.

Позовні вимоги обґрунтовував тим, що оскаржувані накази прийняті за відсутності у його діях складу дисциплінарного проступку. Також позивач посилався на порушення процедури проведення службового розслідування, зокрема через повідомлення його про проведення такого розслідування, позбавлення можливості надати пояснення та проведення розслідування дисциплінарною комісією, до складу якої входили зацікавлені особи. Відповідач зазначав, що позивач систематично відмовлявся виконувати накази керівництва щодо несення служби у визначеній зоні оперативного реагування, а тому правомірно був притягнутий до дисциплінарної відповідальності у вигляді звільнення зі служби в поліції.

Рішенням суду першої інстанції позов задоволено. Суд дійшов висновку про порушення відповідачем вимог щодо складу дисциплінарної комісії, оскільки до її складу входили особи, які могли бути зацікавленими у результатах службового розслідування. З огляду на це суд визнав накази про дисциплінарне стягнення та звільнення протиправними, поновив позивача на службі та стягнув середній заробіток за час вимушеного прогулу. Суд апеляційної інстанції змінив мотивувальну частину рішення суду першої інстанції, але залишив його резолютивну частину без змін.

Апеляційний суд дійшов висновку про відсутність порушень при формуванні дисциплінарної комісії, однак визнав, що відповідач вийшов за межі предмета службового розслідування, оскільки під час нього досліджувалися обставини, які не були охоплені первісними рапортами про призначення службового розслідування. Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив частково, скасував рішення суду апеляційної інстанції та направив справу на новий розгляд до цього ж суду.

Верховний Суд звернув увагу, що відповідно до ст. 308 КАС України суд апеляційної інстанції перевіряє законність та обґрунтованість рішення суду першої інстанції виключно в межах доводів і вимог апеляційної скарги.

Водночас процесуальний закон прямо забороняє апеляційному суду розглядати підстави позову, які не були заявлені у суді першої інстанції. Вихід за межі доводів апеляційної скарги допускається лише у випадку встановлення безумовних проце-

суальних порушень або неправильного застосування норм матеріального права.

Верховний Суд встановив, що позивач серед підстав позову не посилався на порушення відповідачем процедури службового розслідування в частині виходу за межі його предмета. Натомість предметом спору у суді першої інстанції були питання повідомлення позивача про службове розслідування, можливості надання пояснень, законності складу дисциплінарної комісії, дотримання строків розслідування та наявності у діях позивача дисциплінарного проступку.

В апеляційній скарзі відповідач оскаржував виключно висновки суду першої інстанції щодо неправомірності складу дисциплінарної комісії. Отже, перевірка апеляційним судом обставин щодо нібито виходу відповідача за межі предмета службового розслідування фактично означала вихід за межі доводів апеляційної скарги та розгляд нової підстави позову, яка раніше не заявлялася. Адміністративний суд, здійснюючи контроль за рішеннями суб'єктів владних повноважень, зобов'язаний діяти виключно в межах процесуального закону. Порушення судом апеляційної інстанції приписів частин 1 та 5 ст. 308 КАС України унеможливило правильне вирішення спору та стало підставою для скасування постанови апеляційного суду.

Рішення в ЄДРСР - <http://reyestr.court.gov.ua/Review/135794151>

При визначенні строку на оскарження податкового повідомлення-рішення під час воєнного стану підлягає встановленню моменту, коли платник фактично дізнався про таке рішення

28 травня 2026 р. Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 520/22570/25 задовольнив касаційну скаргу підприємця, який позивався до податкової служби про скасування податкових повідомлень-рішень.

Ухвалою окружного адміністративного суду позовну заяву залишено без руху та надано строк на усунення недоліків - подання до суду заяви про поновлення строку звернення до адміністративного суду із зазначенням обґрунтування поважності причин пропуску такого строку та наданням доказів на підтвердження поважності таких причин.

Представник позивача надіслав заяву про поновлення процесуального строку, в якій зазначив, що лише 22 квітня 2025 р. на його електронну адресу у відповідь на адвокатський запит представниками ГУ ДПС направлено матеріали фактичної перевірки та податкові повідомлення-рішення від 26 листопада 2024 р.

Також вказував про те, що позивач не мав змоги отримати податкові повідомлення-рішення з об'єктивних причин, оскільки через постійні обстріли та попадання ракет поруч з місцем проживання змушений був покинути м. Харків через загрозу своєму життю та здоров'ю в листопаді 2024 р.

Суд першої інстанції, з яким погодився суд апеляційної інстанції, залишив позов без розгляду з тих мотивів, що податкові повідомлення-рішення від 26 листопада 2024 р. були направлені ГУ ДПС на адресу позивача 26 листопада 2024 р. рекомендованим листом з повідомленням про вручення, але поштове відправлення було повернуто до податкового органу поштою 10 грудня 2024 р. у зв'язку із закінченням терміну зберігання. Відтак оскаржувані податкові повідомлення-рішення вважаються

належним чином врученими позивачу 10 грудня 2024 р., відповідно до положень ст. 42 ПК України, а отже строк звернення до суду сплив 10 червня 2025 р., однак позивач звернувся до суду 22 серпня 2025 р.

Розглянувши касаційну скаргу позивача, Верховний Суд вказав, що відповідно до ч. 1 ст. 121 КАС України суд за заявою учасника справи поновлює пропущений процесуальний строк, встановлений законом, якщо визнає причини його пропуску поважними, крім випадків, коли цим Кодексом встановлено неможливість такого поновлення.

За загальним правилом перебіг строку на звернення до адміністративного суду починається від дня виникнення права на адміністративний позов, тобто, коли особа дізналася або могла дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів. Незнання про порушення через байдужість до своїх прав або небажання дізнатися не є поважною причиною пропуску строку звернення до суду.

Аналогічну правову позицію висловив Верховний Суд, зокрема у постановою від 30 серпня 2018 р. у адміністративній справі № 813/2897/16, від 21 серпня 2025 р. у справі № 380/20996/24.

Законодавець передбачив два окремих випадки, коли документи вважаються належним чином врученими платнику податків: надіслані за адресою платника податків рекомендованим листом з повідомленням про вручення (що і було зроблено відповідачем у спірному випадку) або особисто вручені платнику податків або його законному чи уповноваженому представникові.

Відповідну правову позицію викладено в постанові Верховного Суду від 8 квітня 2021 р. у справі № 812/821/17.

Водночас у разі надіслання документів поштою, крім отримання платником цієї кореспонденції на пошті, вони також вважаються врученими у день, зазначений поштовою службою в повідомленні про вручення із зазначенням причини невручення.

Аналогічна правова позиція викладена в постановою Верховного Суду від 15 лютого 2024 р. у справі № 640/9016/20, від 24 вересня 2025 року у справі № 520/7480/25.

Відтак Суд погодився з висновками судів попередніх інстанцій, що відповідачем оскаржувані податкові повідомлення-рішення були належним чином направлені на адресу позивача.

При цьому судами попередніх інстанцій дотримання вимог Правил № 270 при направленні позивачу поштової кореспонденції перевірено не було. Хоча і встановлено дотримання відповідачем вимог ПК України при направленні позивачу податкових повідомлень-рішень, водночас не перевірено чи було поштове відправлення доставлено на адресу позивача чи дотримано порядок його вручення.

Суди попередніх інстанцій допустили надмірний формалізм та встановивши дотримання відповідачем вимог ПК України щодо направлення позивачу податкових повідомлень-рішень не перевірили, коли саме позивач фактично дізнався чи об'єктивно мав можливість дізнатись про їх наявність.

Умови воєнного стану, переїзд через обстріли, відсутність фактичного отримання кореспонденції та момент реального ознайомлення з податковими повідомленнями-рішеннями (у тому числі через адвокатський запит) потребують ретельної перевірки та оцінки судом.

Тому Верховний Суд ухвалу окружного адміністративного суду та постанову апеляційного адміністративного суду скасував, справу передав для продовження розгляду до суду першої інстанції.

Рішення в ЄДРСР - reyestr.court.gov.ua/Review/136925707

ВИДАВНИЦТВО «ЮРИНКОН ІНТЕР» ПРОПОНУЄ:

ЩОДО МОВИ ПРАВНИЧОЇ

Щодо мови правничої: підручник / Сергій Головатий, доктор юридичних наук, член-кореспондент Національної академії правових наук України. Київ: Наш формат, 2024. 1016 + 32 стр. (вклейка)
ISBN 978-617-8277-77-2

Ця книга – про українську правничу мову, яка зазнала глибокого змосковщення, особливо від кінця 20-х років ХХ ст. за тотальної советизації всіх сфер життя українців. Советизація поняття «право» через нашарування на нього ідеології «червоного», «революційного» та «радянського» спричинила спотворення смислів і знищення сутності ключових понять і явищ у царині права, що їх в українській мові досі позначають за московськими моделями як правова держава, правовий закон, правова норма, правова система, правова наука, правова позиція тощо.

Приймаються замовлення.

nashformat.ua

Тел.: (063) 242-27-04 / (067) 247-57-37 / (099) 710-75-57

ПЕРЕДПЛАТА НА ІІ ПІВРІЧЧА 2026 РОКУ

Видавництво «Юрінком Прес» нагадує, що триває передплатна кампанія на 2026 рік на всі видання.

Передплата здійснюється в усіх відділеннях Укрпошти в Україні,

а також безпосередньо у видавництві або онлайн на сайті yurincopress.com

Найменування (мовою оригіналу)	Періодичність	Мін. період передплати	Вартість		
			1 місяць	ІІ півріччя	річна
21615 Юридичний вісник України (річна передплата)	1 раз на тижд.	1 міс.			2 760 ⁰⁰
33787 Юридичний вісник України	1 раз на тижд.	1 міс.	280 ⁰⁰	1 680 ⁰⁰	3 360 ⁰⁰
74052 Бюлетень законодавства і юридичної практики України	1 раз на міс.	1 міс.	399 ⁰⁰	2 394 ⁰⁰	4 788 ⁰⁰
01757 Юридична Україна	1 раз на міс.	1 міс.	221 ⁰⁰	1 326 ⁰⁰	2 653 ⁰⁰
08440 Комплект юриста «Елітний»: Юридичний вісник України + Бюлетень законодавства і юридичної практики України + Юридична Україна	1 раз на міс. (газ. – 1 раз на тижд., журн. – 1 раз на міс.)	1 міс.	880 ⁰⁰	5 280 ⁰⁰	10 560 ⁰⁰
22404 Комплект юриста «Загальний»: Юридичний вісник України + Бюлетень законодавства і юридичної практики України	1 раз на міс. (газ. – 1 раз на тижд., журн. – 1 раз на міс.)	1 міс.	659 ⁰⁰	3 594 ⁰⁰	7 908 ⁰⁰
Електронні видання					
86342 Юридичний вісник України (електронний варіант – річна передплата)	1 раз на тижд.	1 міс.	120 ⁰⁰	720 ⁰⁰	1 440 ⁰⁰
76352 Юридична Україна (електронний варіант)	1 раз на міс.	1 міс.	144 ⁰⁰	864 ⁰⁰	1 728 ⁰⁰
76589 Юридичний вісник України (електронний варіант – річна передплата)					1 152 ⁰⁰
76351 Часопис українського судочинства (електронний варіант)	1 раз на 2 міс.	2 міс.	180 ⁰⁰	540 ⁰⁰	1 080 ⁰⁰
76612 Комплект «Українське судочинство»: Юридичний вісник України + Часопис українського судочинства (електронний варіант)	1 раз на міс. (газ. – 1 раз на тижд., журн. – 1 раз на 2 міс.)	2 міс.	300 ⁰⁰	1 260 ⁰⁰	2 520 ⁰⁰

Шановні передплатники!

Пропонуємо оформити річну передплату на наші періодичні видання:

«Бюлетень законодавства і юридичної практики України» – передплатний індекс **74052**, або комплекти юриста «Загальний» – **22404** та «Елітний» – **08440**.

Ми ж, у свою чергу, презентуємо передплатникам щоденник-довідник юриста на 2026 рік.

3 приводу передплати звертайтеся за тел: 066-003-21-64 yurincoprint@gmail.com

066-003-21-64
04209, Київ-209,
вул. Героїв Дніпра, 316
www.yurincopress.com
yurincop.print@gmail.com
golovred@yurincop.kyiv.ua

Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій

За точність викладених фактів відповідає автор (рекламодавець)

Редакція зберігає за собою право редагувати, скорочувати надіслані матеріали та змінювати їхні назви. Прохання до авторів: додавати до надісланих матеріалів особисте фото. Редакція веде листування з читачами тільки на сторінках газети. Номер набрано і зверстано у комп'ютерному центрі видавничої організації «Юрінком Прес». Передрук матеріалів виключно з посиланням на «ЮВ».

Свідоцтво про реєстрацію
КВ № 7992 від 15.11.23 року

- Ідентифікатор медіа R30-02607
- Передплата в усіх відділеннях зв'язку
- Передплатний індекс 21615
- Загальний місячний наклад – 20 000
- Друк: ТОВ «Про Формат» м. Київ, вул. Кирилівська, 86
- Замовлення №
- Підписано до друку 29.06.2026 р.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

ISSN 1992-9277

4 1820283 1070042

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

І. А. Смаль **Теоретичні та практичні аспекти використання електронних доказів у кримінальному процесі України:** монографія.

Юрінком Прес, 2025. 282 с.

ISBN 978-617-8498-03-0

Монографія присвячена комплексному дослідженню теоретичних та практичних аспектів використання електронних доказів у кримінальному процесі України. У роботі було досліджено витoki, становлення та розвиток концепції електронних доказів у кримінальному процесі крізь призму доктринальних підходів, судової практики та технологічного прогресу. Виділено характерні ознаки електронних доказів, окрему увагу приділено дослідженню правової природи електронних доказів, що сприяло пошуку додаткових аргументів щодо необхідності виділення електронних доказів як самостійного процесуального джерела.

Логічною частиною роботи став розгляд проблемних питань дотримання «права на приватність» під час провадження слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій. Сформульовано низку висновків та пропозицій змін до законодавства, спрямованих на удосконалення як нормативної регламентації, так і практики використання в кримінальному провадженні електронних доказів.

Монографія буде корисною для юристів-практиків, учених-правознавців, викладачів, аспірантів, студентів юридичних навчальних закладів, а також усіх, хто цікавиться питаннями кримінального процесу.

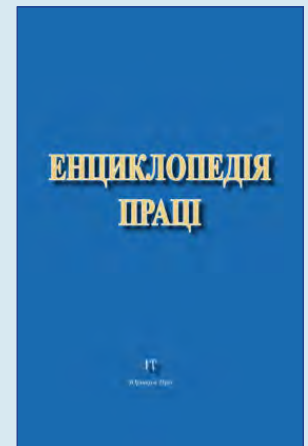

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ПРАЦІ

Енциклопедія праці // За редакцією Л. Остапенка, рецензенти: О. Г. Боднарчук, В. С. Ковальський, І. О. Личенко, Юрінком Прес, 2025. 182 с.

ISBN 978-617-8498-13-9

У сучасних умовах праця людей стала одним із чинників національної стійкості. Групою вчених на основі практичного досвіду розроблено визначення найпоширеніших термінів, які мають стосуються праці та трудових відносин. Розміщено довідкові матеріали щодо застосування цих термінів у нормативно-правових актах України, використанню їх у навчально-науковій роботі. Розроблена Енциклопедія Праці сприяє формуванню спільного розуміння й використання відповідних термінів фахівцями, представниками владних структур, дослідниками, медіа й громадськістю, а також підвищенню ефективності комунікації у сфері праці на національному та міжнародному рівнях.

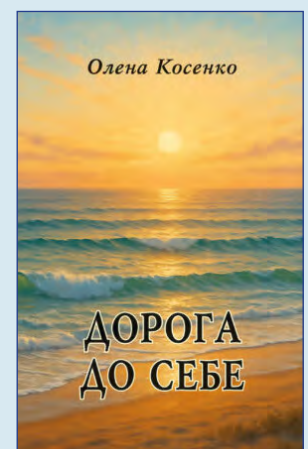
ДОРОГА ДО СЕБЕ

О. Косенко **ДОРОГА ДО СЕБЕ** Юрінком Прес, 2025. 164 с.

ISBN 978-617-8498-12-2

«Дорога до себе» — це історія жінки, яка через пригоди, любов, дружбу і спогади знову знаходить сенс життя.

Це книга про людей, які живуть усупереч війні, попри її жахіття. Живуть, пам'ятають і не втрачають світла душі.

Приймаються замовлення.
E-mail: info@yurincompress.com
Тел.: +38 (066) 003-21-65

ПЕРЕДПЛАТА НА II ПІВРІЧЧА 2026 РОКУ

ЮРИДИЧНА УКРАЇНА

Період передплати	Вартість
1 місяць	221 грн
півріччя	1326 грн

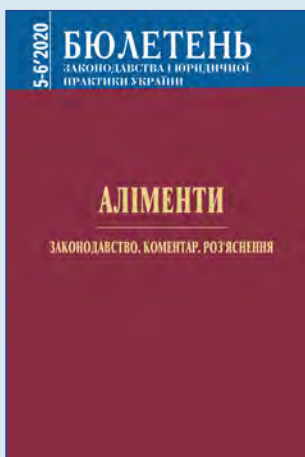
Передплатний індекс 01757
Періодичність виходу — 12 разів на рік

ЧАСОПИС УКРАЇНСЬКОГО СУДОЧИНСТВА

Період передплати	Вартість
на 3 місяці	270 грн
на рік	1080 грн

Передплатний індекс 76351
Періодичність виходу — 4 рази на рік

БЮЛЕТЕНЬ ЗАКОНОДАВСТВА І ЮРИДИЧНОЇ ПРАКТИКИ УКРАЇНИ

Період передплати	Вартість
на 1 місяць	399 грн
на рік	4788 грн

Передплатний індекс 74052
Періодичність виходу — 12 разів на рік

ПЕРЕДПЛАТА

сайт: yurincompress.com
pressa.yurincom.com

Довідка за тел: +38 (66) 003-21-64,
+38 (66) 003-21-65

e-mail: jukr@yurincom.kiev.ua
info@yurincompress.com
pressa@yurincom.kiev.ua

